

TC.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KADINLARIN SOSYAL SORUN ÇÖZME
BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bihter Canan ÇOKAR

**Enstitü Ana Bilim Dalı : Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nurgül YAVUZER

ŞUBAT – 2018

TC.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

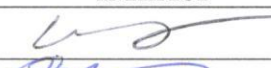
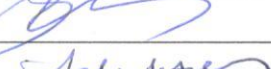

KADINLARIN SOSYAL SORUN ÇÖZME
BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bihter Canan ÇOKAR

Enstitü Ana Bilim Dalı : Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 27/2/18 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZASI
Yrd. Doç. Dr. Nuray Güneş	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Senay Yılmaz	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Selsuk Aslan	Basarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Bihter Canan ÇOKAR

22/02/2018

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince güler yüzünü ve desteğini hiç eksiltmeyen, olumsuzluklar karşısında destekleyici gücünü hissettiren saygı değer danışmanım, Yrd. Doç. Dr. Nurgül YAVUZER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca tezimin çeşitli aşamalarında fikirlerine ihtiyaç duyduğum, plansız işler grubumuzun üyeleri sevgili arkadaşlarım, Uzman Klinik Psikolog Onur KÖK, Uzman Klinik Psikolog Çağrı EMREM, Psikolog Yusuf TANKİŞİ ve sürekli başını ağrıttığım, elini üzerimden eksik etmeyen güzel dostum Uzman Klinik Psikolog Arif YILMAZ'a,

Tezimin özellikle analiz kısmında ve aklıma takılan her türlü sorunda destek ve önerileri için canım arkadaşım Öğretim Görevlisi Nagehan AKGÜL ve değerli eşi Öğretim Görevlisi Mehmet AKGÜL'e,

Tezimin bütün aşamalarında sürekli olarak kaygılanmama ve aynı şekilde rahatlamama sebep olan, her ayrıntıyı tartıştığımız, baş ağrısı olduğum güzel dostum Elif YAŞAYANLAR'a,

Özellikle anket formumun dağıtılması için elinden geleni yapan sevgili eşimin ailesi Dr. Muhtar ÇOKAR ve Hafize ÇOKAR'a, değerli mesai arkadaşlarım, kuzenlerim ve liseden beri başım sıkıştığı an yanımda beliriveren canım dostum Mehmet Deniz KOŞALAN'a ve adını sayamadığım tüm dostlarıma,

Neredeyse doğduğum günden beri yanımda olan can dostum Özgür YETİŞKİN'e, sürekli sızlanmalarımı sabırla çeken ve sabah kahvelerimin şekeri mesai arkadaşım Nalan ŞENTÜRK GÜNDOĞAN'a, babacan tavırlarıyla her soruna "hallederiz sıkıntı yok" diyerek yaklaşan değerli başkanım Fahrettin TELLİOĞLU'na,

Varlıklarına şükrettiğim sevgili ailemin bireyleri, canım yengem Hafize BAHÇE ve dayım Mutlu BAHÇE'ye, doğdukları andan beri kakkaham, gözyaşım, dostum, evladım

olan Süleyman KÜÇÜK, Seçil KANALAN, Betül Cansu ÇOBAN ve sevgili eşi Ünal ÇOBAN'a

Ailemin en küçük bireyleri, Defne BAHÇE, Ece BAHÇE ve en miniğim Çınar ÇOBAN'a, en mutsuz anımda isimleri bile gülümseme sebep olduğu için,

Var olmama sebep olan, koruyan, kollayan, saran, sarmalayan, benimle beraber üzülen, sevinen, koşulsuz sevgilerini daimi hissettiren, desteklerini hiç esirgemeyen, hayattaki en değerlilerim annem Berrin KÜÇÜK ve babam Münir KÜÇÜK'e

Tezimin oluşturulmasının her aşamasında fikir ve destek veren, hayatımın her anında ve her olayda olduğu gibi bana güç veren, şartlar ne olursa olsun yanımda olan, varlığı içimi ısıtan, kalbimin atışını hissettiğim can yoldaşım, sevgili eşim Psikolog Özgür Can ÇOKAR'a sonsuz teşekkür ederim.

Bihter Canan ÇOKAR

22/02/2018

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1.Cinsiyetin Tanımı ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	8
1.1.1.Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları, Önyargıları, Ayrımcılığı ve Sonuçları	9
1.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kuramları.....	10
1.2. Kadınların Sosyal Hayattaki Konumlarının Tarihsel Süreçteki Gelişimi	14
1.3. Türkiye’de Kadınların Yeri.....	15
1.4. Kadınların Toplum İçinde Yaşadığı Sorunlar	16
1.5. Sosyal Sorun Çözme Kavramı ve Unsurları	18
1.5.1. Sorun Kavramı	18
1.5.2. Sorun Çözme Kavramı.....	19
1.5.3. Sosyal Sorun Çözme Kavramı	21
1.5.4. Sorun Çözme ile İlgili Kuramlar	22
1.5.5. Sosyal Sorun Çözme Modeli	26
1.5.5.1. Sorun Yönelim	26
1.5.5.2. Sorun Çözme Becerileri	28
BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	31
BÖLÜM 3: YÖNTEM	39
3.1. Araştırma Modeli	39
3.2. Çalışma Alanı.....	39
3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları	40
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	40

3.3.2. Sosyal Sorun Çözme Envanteri	40
3.3.2.1. Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Geçerlik Çalışması.....	42
3.4. Veri Toplama Süreci	43
3.5. Verilerin Çözümlemesi	43
BÖLÜM 4: BULGULAR.....	45
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
KAYNAKÇA	72
EKLER.....	80
EK 1 Kişisel Bilgi Formu.....	80
EK 2 Sosyal Sorun Çözme Envanteri.....	81

KISALTMALAR

AKT	:	Aktaran
ARK	:	Arkadaşları
ED	:	Editör
SÇBÖ	:	Sorun Çözme Beceri Ölçeği
SPSS	:	Statistical Package for Social Sciences
SSÇ	:	Sosyal Sorun Çözme
SSÇBÖ	:	Sosyal Sorun Çözme Becerileri Ölçeği
SSÇE	:	Sosyal Sorun Çözme Envanteri
SYÖ	:	Sorun Yönelimi Ölçeği
TDK	:	Türk Dil Kurumu

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1** : Araştırmaya Katılanların Yaşlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....45
- Tablo 2** : Araştırmaya Katılanların Yaşamlarının Büyük Çoğunluğunu Geçirdikleri Yer Durumunun Frekans ve Yüzde Dağılımlar.....45
- Tablo 3** : Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....46
- Tablo 4** : Araştırmaya Katılanların Çocuk Sahibi Olma Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....46
- Tablo 5** : Araştırmaya Katılanların Evde Birlikte Yaşama Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....47
- Tablo 6** : Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....47
- Tablo 7** : Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....48
- Tablo 8** : Araştırmaya Katılanların Gelir Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....48
- Tablo 9** : Araştırmaya Katılanların Sorunlarda Yardım İstedikleri Kişi Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....49
- Tablo 10** : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yaş Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....50

Tablo 11 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yaşamının Büyük Çoğunluğunu Geçirdiği Yer Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	51
Tablo 12 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	53
Tablo 13 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	54
Tablo 14 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Birlikte Yaşadıkları Kişi(ler) Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	55
Tablo 15 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	56
Tablo 16 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	58
Tablo 17 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	59
Tablo 18 : Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yardım İstedikleri Kişi Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	60

Tablo 19 : Araştırmaya Katılan Kadınların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Ortalama Puanları.....61

Tezin Başlığı: Kadınların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: İstanbul İli Örneği	
Tezin Yazarı: Bihter Canan ÇOKAR Danışman : Yrd. Doç. Dr. Nurgül YAVUZER	
Kabul Tarihi: 22.02.2018	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 79 (tez) + 8 (ek)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilimdalı : Psikoloji
<p>Bu çalışmada, kadınların çeşitli değişkenler ile sosyal sorun çözme becerileri düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma gönüllü katılım sağlayan, İstanbul il sınırları içerisinde yaşayan, 18 yaş üstü 406 kadının anket doldurması ile gerçekleştirilmiştir. Anket soruları; Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Duyan ve Gelbal (2008) tarafından yapılan, Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve kadınların sosyo- demografik durumlarının, ekonomik düzeylerinin, iş yaşamlarının, aile ve sosyal yaşamındaki etki ve durumlarının belirlenmesi için oluşturulan kişisel bilgi formundan meydana gelmiştir.</p> <p>Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan kadınların kişisel bilgileri ve görüşlerini betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır. Veri setine normallik testi yapılmış ve grubun normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Görüşleri betimlemek için alt gruplara Kruskal Wallis H Testi uygulanmış ve sonuçları tablo haline getirilip, yorumlanmıştır.</p> <p>Çalışmaya katılan kadınların envanterden almış oldukları puanlara göre sorun yönelimi başarılarının % 71,6 ve sorun çözme becerisi başarılarının %74,4 olduğu saptanmıştır.</p> <p>Araştırmaya katılan kadınların, medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışma değişkenine göre; çalışmayan kadınların sorun çözme becerileri, çözüm alt boyutu haricindeki tüm alt boyutlarda ve soruna yönelim boyutunda çalışanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür.</p> <p>Ebeveynleriyle yaşayan kadınların, yalnız yaşayan ve eş ve /veya çocuklarıyla yaşayan kadınlara göre sorun yönelimi becerilerinin daha düşük olduğu; eğitim değişkeninde eğitim seviyesi yükseldikçe, sorun yönelim becerisi ve sorun çözme becerisinin arttığı bulunmuştur.</p> <p>Ayrıca yaşlarının, çocuk sahibi olma durumlarının, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerin, gelir durumlarının, yardım istedikleri kişilerin sosyal sorun çözme becerileri üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.</p>	
Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorun Çözme Envanteri, Sorun Çözme Becerileri, Kadın	

Title of the Thesis: Examination of Women's Social Problem Solving Skills with Various Variables: Istanbul Province Case	
Author	: Bihter Canan COKAR Supervisor : Assist. Prof. Nurgul YAVUZER
Date	: 22.02.2018 Nu. Of Pages : viii(pre text)+79(main body)+8 (app.)
Department	: Psychology Subfield : Psychology
<p>This study examines the relation between various variables of women and levels of their social problem solving skills. The population of the research consists of 406 adult women, who participated voluntarily, living in Istanbul and the data was collected by means of survey. "Social Problem Solving Inventory" which was adapted to Turkish by Duyan and Gelbal (2008) and "Personal Information Form" which was created to determine women's socio-demographic characteristics, economic levels, working status and social influences in their family and social lives.</p> <p>In accordance with the aims of the research, frequency and percent calculations were done to describe personal information and opinions of the women who participated in this research. Normal distribution test was executed to the data set and it was determined that the group was found not to be normally distributed. To describe opinions, "Kruskal Wallis H Test" was used to the subgroups and the results were tabulated and interpreted.</p> <p>According to the women's inventory scores, it is determined that their problem orientation performance is 71,6% and problem solving skill performance is 74,4%.</p> <p>A significant difference was not found according to the women's marital status variable. In working status variable, non-working women's scores in all sub-dimensions of problem solving skills except solution implementation and in dimension of problem orientation were found less than working women.</p> <p>Women living with their parents were found that they have less problem solving skills than women living alone and women living with their partners/children. In education variable, it was determined as the level of education increases, problem orientation skills and problem solving skills increase.</p> <p>Furthermore, statistical significance of the effects of child ownership, living place, income and social support mechanisms on social problem solving skills were determined.</p>	
Key Words: Social Problem Solving Inventory, Social Problem Solving Skills, Woman	

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde literatür taraması sonucunda araştırmanın konusu ile ilgili bir ön çalışma hazırlanmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı, önemi, araştırmanın varsayımları ve sınırlılıkları yer almaktadır.

İnsanlar, hayatları boyunca sürekli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. İnsanın olabileceği her yerde mutlaka bir sorun da vardır. Sorunların küçük ya da büyük olmasından ziyade, bireyin bunu algılama ve çözüm şekli sorunun önemini artırır ya da azaltır. Sorun kavramı, Türk Dil Kurumu sözlüğünde (TDK), a. Araştırılıp öğrenilmesi, düşünülüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum, mesele, problem; b. Sıkıntı veren durum, dert olarak (<http://tdk.gov.tr>) tanımlanmaktadır.

Literatür araştırması sonucunda, sorun kavramıyla ilgili birçok yazarın farklı ifadelerde bulunduğu ve farklı yorumladıkları görülse de ortak ifadelerde engellenme, çatışma ve zorluklar üzerinde durulmuştur. Sorun, kişinin bir hedefe ulaşmasında engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumudur (Morgan, 2013; Cüceloğlu, 1997; Yavuzer, 1994; Stevens, 1998; Bingham, 1983; D’Zurilla, Nezu, Maydeu-Olivares, 2004) şeklinde ifade edilmiştir. Çözüm ise, karşılaşılan probleme karşı uygulanan sorun çözme sürecinin bir sonucudur (Nezu, Nezu, D’Zurilla, 2012).

Sorun bireyin kendisinde ve içinde yaşadığı toplumda uyumsuzluğa sebep olur. Bireylerin sorun çözme becerileri, kendilerinin ve içinde buldukları grubun yaşadıkları çevreyle uyumunun sağlanmasına yardım eder. Bütün nesiller, içinde yaşamlarını sürdükları çevreyle uyumlu hale gelebilmek için sorun çözmeyi öğrenmek durumundadırlar (Senemoğlu, 2011, s.536).

D’Zurilla (1988), sorun çözme çalışmaları 1960’ların sonlarından, 1970’lerin başlarına doğru psikiyatri ve klinik psikoloji alanlarında ilerleme göstermiş ve bugünlerde sosyoloji, danışma psikolojisi, klinik psikoloji ve psikiyatri alanlarında sık sık söz edilir olmuştur (Yörük, 2017; Kelleci, 2003).

Sorun kolay yanıtı olan bir durum olabilirken, üzerinde çalışılması gereken karmaşık bir süreç de olabilir. Karmaşık sorunlar psikolojik gelişmeye olanak sağlarken, psikolojik sorunlara da yol açabilir. Sorunun çözümünün gerçekleştirilmesi, sorunla başa çıkabilmek için seçeneklerin üretilmesi ve bu seçeneklerin arasından en uygun olanının seçilmesi işlemidir (Gelbal, 1991; Kelleci, 2003).

Sosyal sorun ise, bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı tüm problemleri kapsayan oldukça geniş anlamlarda kullanılan bir kavramdır. Sosyal sorun çözme, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlarla etkili başa çıkma yollarını bulmak üzere bireylerin kendilerince oluşturulan bilişsel-davranışsal bir süreçtir (D'Zurilla ve Goldfried, 1971; Akt. Temel ve Ayan, 2015).

Davranışsal olarak incelendiğinde, kişinin sorunla karşılaştığında eski davranış şeklini değiştirdiği bir öğrenme şeklidir. Ruh sağlığı alanında, etkili davranışların saptanmasını ve genel başa çıkma stratejilerinin kazanılmasını sağladığı ifade edilmektedir (Kelleci, 2003). İnsanların hayatlarında karşılarına çıkan sorunlarla baş edebilme becerileri, ruhsal sorun yaşama olasılıklarını azaltmaktadır (Yörük, 2017).

Sorun çözme, bilişsel-davranışsal açıdan nitelenen bir beceri olduğu gibi aynı zamanda dayanıklılık göstergesi olarak da nitelendirilir. Dayanıklı olarak kabul edilen bir birey, çözüme kavuşturması gereken problemleri etkin bir şekilde ele alır ve sonuca ulaştırır. Sorun çözme kişisel bir baş etme kaynağı olarak da değerlendirilebilir. Baş etme ve psikolojik uyum düzeyleri yüksek olan bireyler, hayatları boyunca karşılaştıkları problemleri etkin bir biçimde çözebilirler (Eskin, 2009).

İnsanlar, sorunlar karşısında farklı farklı tepkiler verebilmektedirler. İyi bir çözüm bulmak ya da bulmaya çalışmak yerine görmezden gelmek, kendiliğinden ortadan kalkmasını beklemek ya da başkasının çözmelerini beklemek gibi yollar denenmektedir. Fakat sorunların çoğunun çözülmesi için sorunun sahibinin harekete geçmesi gerekmektedir, kendiliğinden yok olması beklenilmemelidir (Korkut, 2002). Sorunların çözümlerini etkileyen çok sayıda değişkenin varlığından söz edilebilir. Gelbal (1991), bireysel özelliklerin farklı olması her alanda farklılık yaratabileceği gibi, problem

çözme durumlarında da etki yaratabilmektedir. Cinsiyetleri, yaşadıkları yerler, tutumları, fiziksel ve ruhsal sağlıkları, eğitimleri, ekonomik durumları, kişilerin kişilik yapıları, kültürel durumları; ayrıca elde ettikleri fırsatlar, doğum anından itibaren yaşadığı etkileşimler, başka kişilerden farklı olmasına olanak sağlayan ortamlar sorun çözme becerilerinde etki sağlayabilir (Temel ve Ayan, 2015; Sarıca, 2013).

Sosyal öğrenme kuramcılarının görüşleri ışığında insan gelişimi, onun diğer insanlarla olan tecrübelerinin niteliğine, uygulama alanına ve farkına bağlıdır (Aydın, 2009). İnsanlar, bir üyesi oldukları toplumun içinde sosyal çevresini oluşturan tüm sistemlerle etkileşim içindedir. Bu etkileşim kişilerin yeteneklerini kullanmasına yol açtığı gibi onlar için engelleyici sonuçlar da ortaya çıkarabilir (Turan, 2009). Bu tür engelleyici durumlar kültürden kültüre farklılık gösterebileceği gibi; cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim düzeyi gibi değişkenler için de ayrı ayrı engellerden söz edilebilir.

Sorun çözme becerileri düşük olan bireylerin, travmatik olay yaşamalarıyla birlikte intihar girişim ve düşüncelerinin artış gösterdiği bulunmuştur. Aynı zamanda Türkiye’de psikiyatrik hastalarla yapılan çalışmalarda intihar girişimi incelenmiş ve kızların erkeklere oranla daha fazla intihar girişimi gösterdiği saptanmıştır (Gündüz, 2015).

Literatür araştırmalarında cinsiyetin sorun çözme becerilerine etki ettiği çalışmaların yanı sıra cinsiyet değişkeninin etkilemediği çalışmalar da mevcuttur. Fakat bu çalışmaların büyük çoğunluğu meslek gruplarına uygulanmıştır. Sorun çözme becerisinin bilişsel-davranışsal bir beceri olması durumu, ataerkil kültür içerisinde kadının medeni durumunun, çocuklarının varlığının, çalışma durumunun, eğitim durumunun etkili olup olmadığı hakkında kesin bir sonuca ulaşılamamıştır.

Kadınların sorun çözme becerileriyle ilgili literatür oldukça azdır. Çeşitli meslek gruplarında, ebeveyn olarak veya bir takım hastalıklarla birlikte kadınların sorun çözme beceri ilişkisi araştırılmıştır. Kadınların yoğunlukta olduğu meslek gruplarından olan hemşirelik mesleği ile sorun çözme becerileri ilişkisini araştıran, araştırmacıların öngördüğü sorunlar arasında mesleki sorunların yanı sıra, kadın olmanın toplum içinde

yarattığı sorunlardan da bahsedilmiştir. Hemşirelerle yapılmış çalışmalarda, hemşirelerin genellikle kadınlardan oluşması, toplumsal baskılar, kadınlık rolleri ve anne olmanın yüklediği sorumluluklar, hemşirelerin sorunları arasında görülmektedir (Aydın, 2007; Akpınar, 2014), şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye’de toplumun öğretileri gereği kadınların ev işi ve çocuk bakımı, eşlerine sorumluluğu, fedakar ve itaatkar olma durumları kadınların çaresiz, pasif, ümitsiz, doyumsuz ve mutsuz olmaları düşüncesini akla getirmektedir. Türk toplumunda ailelerin ataerkil yapıda olması, son sözün erkeğe ait olmasına ve kadının uyum sağlayabilmek için sessiz ve boyun eğici davranmasına sebep olmaktadır. Ev içi iş yükü, çocukların bakım ve sorumluluğunun kadında olması, kadının yaşamını sorgulamasına sebebiyet vermektedir. Çalışma hayatı olan kadınlar da evleri ve çocuklarıyla ilgili sorumlulukları yeterince yerine getiremediklerini düşünüp suçluluk duymaktadırlar (Kelleci, 2003).

Toplum içinde, erkeğin gerisinde bırakılan kadının yaşadığı cinsiyet eşitsizliği, hem kadınların yaşadığı sosyal sorun olarak değerlendirilir, hem de Türkiye’nin gelişmiş ülkeler arasında olmasının önünde büyük bir engeldir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik problemi olan ülkelerin kalıplaşmış inançları, kadını özgürlüğünün sınırı erkek tarafından belirlenen, hakkında kararlar alınan, ikinci sınıf konumunda olmaya rıza göstermesi gereken kişiler olarak tanımlamaktadır. Kadınların kendi durumları hakkında bir farkındalığa sahip olmamaları, bir değişime ihtiyaç duymalarını engeller. Kadınların haklarına kavuşması, içinde buldukları toplumların kabul düzeyine göre değişir (Özüerman, 2012).

Toplumsal ve sosyal yaşam alanlarında, çalışma ve aile hayatlarında, ataerkil düzenin getirmiş olduğu baskı ve ayrımcılık kadınların sosyal pozisyonlarını olumsuz etkilemektedir. Kadınlarının istedikleri statüye ulaşamamış olmaları ve erkeklerin gerisinde kalmaları cinsiyet eşitsizliğini oluşturmuştur. Fakat kadınların eğitim düzeylerinin artıp, çalışma hayatında rol almaya başladığı toplumlarda kadınlar ve erkeklerin yüklendiği geleneksel roller, kadınların lehine değişim göstermeye başlamıştır (Siyez, Esen, Soylu, Demirgürz, 2017).

Bu araştırma, kadınların sosyal sorun çözme becerilerinin demografik özellikleriyle olan ilişkisinin incelenmesini amaçlamaktadır. Kadınların bir takım psikolojik rahatsızlıklarda risk grubunda olmaları, birey yetiştiren annenin çocuğu üzerindeki etkisi, kadınların eğitim oranlarının yükselmesiyle ev ve toplum içindeki yerini tanımlamalarının farklılık gösterdiği görülmüş olup, kadınların demografik özelliklerinin farklılığının sorun çözme becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırma evreni için geniş kültür yelpazesine sahip bir metropol olan İstanbul seçilmiştir.

Türkiye'nin en gelişmiş ve en kalabalık şehri İstanbul, günümüzde artık megapol haline gelmiştir. Geçmişten bugüne birçok kültürü bir araya toplamıştır (<http://www.istanbul.gov.tr>). Yıllardır Türkiye'nin en çok göç alan şehri olan İstanbul'da pek çok farklı kültürden insan bir yandan kendi kültürlerini barındırmaya devam ederken, bir yandan da birbirlerinin kültürlerinden etkilenerek yaşamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu ile Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, Türkiye'nin nüfusu 31 Aralık 2016 itibariyle 79 milyon 814 bin 871 kişidir. Toplam nüfusun %50,2'si erkekler, %49,8'i ise kadınlardır. Türkiye nüfusunun %18,5'i İstanbul ilinde ikamet etmektedir. Yani Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşamakta olan her 100 kişiden 18'i İstanbul'da yaşamaktadır (TÜİK, 2017).

Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmada İstanbul il sınırları içinde ikamet etmekte olan kadınların demografik özelliklerinin sosyal sorun çözme becerilerine olan etkileri incelenecektir ve aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

Kadınların bir takım sosyo-demografik değişkenleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu soruya bağlı olarak çeşitli alt problemler oluşturulmuş ve araştırma yapılmıştır.

Kadınların demografik bilgileri nasıl bir dağılım göstermiştir?

- Kadınların yaşları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların medeni durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların çocuk sayıları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların birlikte yaşadıkları kişiler ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların eğitim durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların çalışma durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların gelir düzeyleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Kadınların yardım istedikleri kişiler ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmadan elde edilen veriler, kadınların demografik özelliklerine yönelik sosyal sorun çözme becerilerinin nasıl değişim gösterdiğiyle alakalı farklı bir bakış açısı kazandırabilir.

Günümüzde bilinçlenme yolunda ilerleyen, eğitim oranları yükselen kadınların ve gelişme gösteren kadın örgütlerinin; bireylerin kendini geliştirmesi, hayattan zevk almasının sağlanması, çeşitli sağlık sorunlarının daha rahat üstesinden gelinmesi, çocuk yetiştiren annelerin kendine güvenen daha sağlıklı bireylerin topluma kazandırılmasını sağlamaları için sosyal sorun çözme becerisinin önemini fark etmeleri sağlanabilir.

Araştırmanın Varsayımı

Araştırmaya katılan kadınların kişisel bilgi formundaki ve envanterdeki soruları, herhangi bir etki altında kalmadan, içtenlikle ve tarafsız olarak yanıt verdikleri varsayılmıştır.

- Mevcut araştırmaya katılan kadın katılımcıların evreni temsil eden nitelikte oldukları varsayılmıştır.
- “Sosyal Sorun Çözme Envanteri” ölçtükleri özellikler dikkate alındığında güvenilir ve geçerlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Mevcut çalışma, İstanbul İl sınırları içinde ikamet eden kadınlar ile gönüllü katılım esasına dayalı olarak yapılmıştır. Araştırma, kolayda örnekleme yolu ile seçilmiş, İstanbul İlinde yaşamını sürdüren 18 yaş üstü ve okuma yazma bilen kadınların görüşleri ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmada elde edilen veriler araştırmaya katılan kadınların verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Araştırmada incelenen sosyal sorun çözme becerileri, Sosyal Sorun Çözme Envanterinden elde edilen sonuçlar ile sınırlıdır.
- Çalışma gönüllülük esasına dayalı olduğu, eğitim ve meslek durumunda herhangi bir kısıtlama getirilmeden farklı demografik özelliklerdeki kadınlara ulaşılmak istendiği için bazı katılımcıların envanter sorunlarının uzun geldiğini belirtmeleri sebebiyle birçok kişinin formu doldurmaktan imtina etmesi daha az kişiye ulaşmamıza neden olmuştur.
- Bu çalışma 2017 yılında elde edilen verilerle sınırlıdır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Cinsiyetin Tanımı ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet, kavramsal açıdan biyolojik ve toplumsal cinsiyet olarak incelenebilir. Biyolojik açıdan cinsiyet; kişiye, üreme konusunda farklı bir rol veren ve erkekle dişiyi birbirinden ayırt ettiren yaradılış özelliğidir (TDK, 2017).

Toplumlar, tarihsel süreç içerisinde var olmak, kendine yetmek ve süreklilik sağlamak üzere devam etmişlerdir. Bu durum sadece doğal yollarla değil; doğal olmayan, sonradan oluşturulan kültürel olguların da eklenmesiyle biçimlenir. Bu tarihi akışta toplum tarafından üretilen kavramlardan bir tanesi de toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet, biyolojik olarak oluşturulan bedenlere yüklenen anlamlar sonucunda kişileri kültürel açıdan tanımlamak ve birbirlerinden ayırmaktır (Bingöl, 2014).

Toplumsal cinsiyet kavramı olarak 1950'lerin ortalarında psikolojide kişilik patolojilerinin tedavisi konusunda kullanılmıştır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kavramı bir "kimlik" olarak tanımlanmış ve "toplumsal cinsiyet kimliği" bir bireyin kadın veya erkek oluşuna dair bir kendilik algısı olarak kavramlaşmıştır. Bazı görüşlere göre ise, toplumsal cinsiyet kavramı 1950'lerden daha öncelerde kullanılmaya başlanmıştır. Bazı araştırmacılara göre toplumsal cinsiyet, 1930'larda psikolojik benliğin cinsiyetten farklı olduğunu betimlemek için kullanılmıştır. Bu kavramın en kapsamlı şekilde ortaya çıkışı feminist hareket tarafından 1970'lerde başlamıştır. Toplumsal cinsiyetin feministler tarafından öne sürülmesindeki sebep, biyolojik özelliklerin toplum içinde karşılaşılan eşitsizliklerin nedeni olamayacağını göstermek içindir. O güne kadar kadınların sosyal hayatta karşılaştıkları eşitsizliklerin, kadın ve erkek arasındaki doğal ve değişmez farkın kaçınılmaz bir sonucu olduğu görüşü hakimdir. Bu tür biyolojik determinist görüşe bir örnek olarak, kadınların biyolojik olarak yetersiz olmaları nedeniyle onlara tanınan siyasal hakların faydasız olduğu görüşü gösterilebilir. Feministler bu tür biyolojik determinist yaklaşımların yanlış olduğunu göstermek amacıyla kadın ve erkek arasındaki davranışsal ve psikolojik farkların biyolojik farklar olmasının dışında, toplumsal ve kültürel farklılıklardan

kaynaklandığını açıklamışlardır. Toplumu oluşturan kadınlarla ve erkeklerle bağdaştırılan özellikler doğuştan gelmemekle birlikte, kültürel olarak öğrenilmekte ve edinilmektedir (Sayer, 2011).

Toplumu oluşturan bireyler, kendi istedikleri gibi veya rastlantısal olarak hareket etmezler. Bireylerin davranışları, kendi sosyal dünyalarının kültürel zihniyet kalıplarına uyacak şekilde gerçekleşir. Bu sosyal dünyaların içindeki kadınlar ve erkekler, toplum içerisinde sadece biyolojik olarak kadın veya erkek olarak var olmazlar, aynı zamanda buldukları toplumun benimsediği rolleri ve değerleri benimserler. Zamana ve topluma göre bu rollerin ve değerlerin ismi, şekli ve uygulanışı değişiklik gösterir (Ersoy, 2009).

Toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramlardan biri toplumsal cinsiyette eşitliktir. Toplumsal cinsiyette eşitlik; fırsatlarla buluşma ve onları kullanma, kaynaklara erişim ve kullanılması, hizmetlere ulaşma gibi alanlarda kişinin cinsiyeti sebebiyle bir dışlanma olmamasıdır. Toplumsal cinsiyette hakkaniyet ise; kadın ve erkek arasında yapılan işlerin ve kazanımların dağılımında adaletin olmasıdır (Akın, 2007).

1.1.1. Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları, Önyargıları, Ayrımcılığı ve Sonuçları

Kalıpyargı, bir sosyal kategorideki her üyenin taşıdığı düşünülen özellikler bütünüdür. Toplumsal cinsiyet kalıpyargıları; kadınların ve erkeklerin ait olduğu sanılan çeşitli özelliklere yönelik atfedilen inançlardır. Örneğin, erkekler kadınlardan daha atılgandırlar ve daha baskındırlar; kadınlar ise kibardırlar ve kendilerinden çok başkalarını düşünme eğilimindedirler (Morris, 2002, s.613-685).

Önyargı, herhangi bir şeyin veya bireyin genellikle aleyhine yönelik, önceden geliştirilen kanaatlerdir. Önyargılar sınanmayıp, kişinin tutumlarına bağlı olarak oluşur (Marshall, 1999:559). Cinsiyet önyargıları ise, kadının ve erkeğin farklarına odaklanır ve bu iki cinsiyetteki bireylerin nasıl davranacaklarına ilişkin tutumları belirler (Vatandaş, 2007).

Ayrımcılık, önyargılı olunan gruplara ve bireylere karşı davranışsal eğilimlerin davranışa dönüşme biçimidir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ise erkek egemen toplumda kadınlara yöneltilen olumlu olmayan düşüncelerin; sosyal, kültürel, ekonomik ve politik alanlarda kadınların erkeklerden aşağı tutulmalarıdır ve kısaca cinsiyetçilik olarak adlandırılır. Bu konudaki teorilerden bir tanesi cinsiyetçiliğin iki farklı formda ortaya çıktığını savunur. Bunlardan biri düşmanca cinsiyetçilik, diğeri korumacı cinsiyetçiliktir. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınların erkeklerden daha zayıf olarak görülmesi ve erkeklere bağımlı olduklarının düşünülmesidir. Korumacı cinsiyetçilik ise, anlam olarak korumak gibi pozitif bir kelime taşımasına rağmen aslında kadının erkeğe göre daha düşük seviyede olduğunu ve erkek tarafından korunması gerektiğinin düşünülmesidir. Farklı isimlerle tanımlanmalarına rağmen bu iki tür cinsiyetçilik çeşidi de kadınların erkeklerden daha zayıf olduğunun ve erkekler tarafından korunmaya, himaye edilmeye muhtaç bireyler olduğunun düşünülmesidir. Her ne kadar bu tür kavramlar erkek egemen toplum tarafından yönetildiği için erkeklerin kadınlara olan düşünceleri gibi gözükse de gerçekte kadınların da diğer kadınlara karşı kalıpyargıları, önyargıları ve ayrımcılığı mevcuttur (Dökmen, 2009, s.96-131).

1.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda farklı bilim dalı ve bu bilim dallarına bağlı ekollerde kuramlar geliştirilmiştir.

Toplumsal cinsiyete antropoloji açısından bakan feminist antropolojinin kuramlaşması, toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin gelişmeler doğrultusunda oluşur. Bu yaklaşım toplumsal cinsiyet kavramını, kadınlığın ve erkekliğin toplumsal ve kültürel olarak inşa edilmesi olarak tanımlar. İlk olarak antropolojide toplumsal cinsiyet kavramının işlendiği dönemlerde asıl amaçlar, antropoloji bilimi içindeki erkek önyargılı görüşleri düzeltmenin yanı sıra toplumsal cinsiyeti biyolojik determinist bakış açısından da kurtarmaktır. Dönemin başlıca kaygılandığı noktalar olarak iki soru ile karşılaşılır:

1. Cinsel eşitsizliğin hangi alanlarda görüldüğü,
2. Kadınların sosyal statüsünü belirleyen etmenlerin neler olduğu (Özbudun, Şafak, Altuntek, 2007, s.336).

Biyolojik kurama göre ise; kadın ve erkeğin farkı, bu cinsiyetlerin biyolojik özelliklerinden ileri gelmektedir. Kısaca kadınları erkeklerden farklılaştıran özellik çocuk doğurabilmeleridir. Biyolojik kuramın geçerli olduğunu düşünen kuramcılar bu konuda bireylerin beyin yapıları ve hormonlarıyla ilgili farklar konusunda atıflarda da bulunurlar. Örneğin kadınların sözel alanda daha yetenekli olmalarının kadın ve erkeklerin beyin yapılarındaki farklılardan kaynaklandığını öne sürerler. Bu tür atıflara rağmen biyolojik toplumsal cinsiyet kuramlarının kabul edilmesi bir nevi kadın ve erkeğin eşit olmadığını da kabul etmek anlamına gelebilir (Kadırlar, 2012, s.45-46).

Sosyal öğrenme kuramına göre, aileler çocuklarını cinsiyetlerine göre farklı algılamakta ve onlara bu temelde davranmaktadır. Çocuklar, cinsiyetleri doğrultusunda önceden belirlenmiş rol modellerini tanır ve bu modellere uygun davranışlarda bulunmak için ebeveynleri ve diğer büyükleri tarafından teşvik edilirler. Bu kuram doğrultusunda, çocuğun çevresi cinsiyet rollerini tanınması ve öğrenmesi yönünden güçlü bir kaynaktır. Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren toplum tarafından kadınlara ve erkeklere atfedilen farklı özellikleri, yakıştırılan ilgi alanlarını yapmaları gereken işlerin farklılıklarını görür ve bunların yapılmasının gerekliliğini kavrarlar. Bu kurama göre özellikle toplulukçu kültürlerde cinsiyetlere uygun roller açıkça tanımlanmış ve rollerin gerektirdiği davranışların uygulanması konusunda epey katı kurallar konulmuştur (Güldü ve Ersoy Kart, 2009).

Kohlberg tarafından geliştirilen bilişsel gelişim kuramı; Piaget'in bilişsel gelişim aşamalarını ele alarak gerçekleştirilmiştir ve insanların hem kendi içinde hem de dış dünyada tutarlı ve dengeli bir hayat idame ettirebilmeleri için bilişsel açıdan tutarlılık sağlamaları gerekir. Bu tutarlılığı sağlamanın ilk yolu, toplumun onay verdiği rolü benimsemiş bir erkek veya kız çocuk olabilmeyi keşfetmektir. Çocuklar, cinsiyetlerine ilişkin bilgiler almaya başladıklarında, bir kız veya bir erkek gibi düşünüp davranmanın gerekliliğini kavramaya başlarlar. Bu şekilde cinsel kimlik algısı oluşmaya başlar. Algının oluşmasıyla birlikte; kendini bir kız olarak tanımlayan çocuk toplumun kadınlara uygun bulunduğu nesnelere, kendini erkek olarak tanımlayan çocuk ise toplumun erkeklere uygun bulunduğu nesnelere yönelmeye başlar (Bayramoğlu, 2015). Bilişsel gelişim kuramında toplumsal cinsiyet gelişiminin izlediği üç aşama vardır.

Toplumsal cinsiyet kimliği / etiketlemesi, toplumsal cinsiyetin sabitliği ve toplumsal cinsiyetin tutarlılığı. Üçüncü seviye olan toplumsal cinsiyetin tutarlılığı aşamasına ulaşan çocuk, toplumsal cinsiyet değişmezliğini edinmiştir (Hollander, 2001; Akt. Keleş, 2008).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı içinde yer alan şema kavramı, kişilerin algılarını yönlendirip örgütleyen kognitif bir bütündür. Bir şema, bilgileri o bağlam ile ilgili terimlerle araştırıp benimsemeyi sağlayan bir görevdedir. Bilgi eğer toplumsal cinsiyet şemasında işlenirse, bu şemada cinsiyete yönelik çağrışımlar temel alınır. Kadın ve erkek arasındaki farklılıkların keskin olduğu toplumlarda, çocuklar rollerini kadınsı ve erkeksi kategorilere ayırır. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı bir süreç kuramıdır. Çocuk, dış dünyayı tanıyıp sosyalleşme sürecini oluştururken, toplum tarafından kadınlar ve erkeklere atfedilen farkları tanır, kendi cinsiyeti hakkında fikir sahibi olur ve kendi cinsiyetini de bu şekilde tanımlamaya başlar (Erzeybek, 2015).

Marksist feminist literatürde, kadın sorunu içinde toplumsal cinsiyet konusu teorik olarak incelenmiş ve bir kuram için zemin oluşturulmuştur. Marksist kurama göre toplumsal cinsiyet konusundaki eşitsizlik, sınıflı toplumların bir sorunu olarak görülür. Marksist anlayışa göre toplumlar çeşitli aşamalardan geçer. Bunlar ilkel komünal-köleci-feodal-kapitalist-sosyalist-komünist toplum aşamalarıdır. Bu aşamalar farklı üretim biçimleri ve ekonomik yapılaraya göre belirlenmiştir. Bu kurama göre farklı toplum aşamasında farklı toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden söz edilir (Kadılar, 2012, s. 52).

Sosyalist feministlerin amacı ise, Marksist kuramcılarını tamamlayarak, onların cinsiyet eşitsizliğinin sebebi olarak gördüğü sınıflı toplum yapısının yanına ataerkil ilişkileri de ekleyerek yeni bir kuram yaratmaktır. Ortaya konulan ikili sistemler yaklaşımı, toplumsal cinsiyet konusundaki çözümlemeyi hem kapitalizmin yarattığı sınıf sorununa, hem de ataerkil güç ve iktidar ilişkilerine yönelik yaptığı için bu ismi almıştır. Bu yaklaşımın savunucuları kapitalizmin ve ataerkilliğin toplumsal alanda değişik biçimlerde bir araya geldiğini ve bu birleşmenin kadınların üzerinde baskıya yol açtığını ve kadınları olumsuz etkilediğini iddia etmişlerdir (Ecevit ve ark., 2011, s.16-18).

Liberal feminizm diğer feminist yaklaşımlara göre tarihsel açıdan daha eskidir. Liberal feminizmde kadınlara daha geniş haklar ve olanaklar istenirken toplum yapısı şiddetli bir şekilde sorgulanmaz. Ayrıca bazı kaynaklardaki klasik feminizm kavramı, liberal feminizmi tarif eder (Dikici, 2016). Bu kuramda erkek ve kadın çatışma durumunda değildir. Liberal feministler, erkeklerin elde ettikleri haklardan kadınların da faydalanmalarını ister ve kadınların yararlanamadıkları haklarla ilgili yasalara ve uygulamalara yönelirler. Kadın erkek eşitliğine olanak tanıyacak yasalar çıkarılması için uğraşırlar ve kadınların elde edemediği hakları yapay engeller olarak görürler. Liberal feministlerin siyasi amaçlarından biri de fırsat eşitliğidir (Ecevit ve ark., 2011, s.13).

Eko-feminizm, doğanın yok edilmesinin batılı erkek düşüncesinin bir sonucu olduğu teorisiyle yola çıkar ve feminizmle kurduğu köprüde; doğadaki sömürü ile kadının sömürülmesinin kökenlerinin bir olduğu söylemi üzerinde durarak çevreci mücadele ile kadın mücadelesinin birleşmesi gerektiğini savunur (Altun, 2008). Toplumsallaşma ile bağlantılı olarak, kız çocukları ve kadınlar kişilerarası ilişkileri önemsemeye eğilimlidir; erkekler ise daha çok akılcı, mantık merkezli kuralları önemser. Saldırgan tutumlar ise, kişilerarası ilişkilerdeki başarısızlığın sonucudur. Saldırgan tutumlu insanlar için önemli olan ilişkiler değil, ilişkilerin yaşandığı kişilerdir. Bu insanlar da başarılı ilişkiler kuramamalarının nedenini karşılarındaki bireylerde ararlar. Eko feminist kuram savunucularına göre bu tür yaklaşımlar kültürün üzerindeki erkek “sesleridir” ve bunların düzelebilmesi için kadınların “sesleri” ve yaklaşımları gerekir (Ecevit ve ark., 2011, s.18).

Radikal feminist kuram, özellikle cinsellik, üreme ve annelik konularında kadınların kontrolü ellerinde bulundurmaları gerektiğini savunmuşlardır. Radikal feministlerin amacı; kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıkları inkar etmek değil, bu farklılıklara toplum tarafından atfedilen anlamları sorgulayıp eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktır (Ecevit ve ark., 2011, s.14-15)

Toplumsal cinsiyete sosyoloji bilimi çerçevesinde bakan fonksiyonalist kuram veya diğer bir deyişle işlevselci yaklaşım, kadın ve erkek içinde tarihsel açıdan ilkel toplumdan itibaren bugüne kadar gelen bir rol farklılaşması olduğunu savunur.

Kadınların rolü aileleri için ev içerisindeki işleri yerine getirmek, erkeklerin rolü ise ekonomik geçim konusunda gerekli olan işleri düzenlemektir. İşlevselci yaklaşımı savunanlar için bu roller gerekli birer iş bölümüdür (Kadılar, 2012, s.54).

Erkeklerin fiziksel olarak daha güçlü olmaları, onları ev işlerinden ve çocuklara bakma sorumluluğundan kurtarır. Kadınlar ise ömürleri süresince çocuk bakma isteği içindedir (Demirbilek, 2007).

Etkileşimci kurama göre ise kişiler, toplumsal varlıklarını diğer kişilerle etkileşime geçince edinirler. Bu etkileşim bir süreçtir ve kişilere toplumsal bir kimlik kazandırır. Toplumsal kimliğin kazanımı bir ortak anlam sistemi üretir. Bu anlam sistemlerine dikkat edilerek toplum içinde bir konum elde etmek için stratejiler hazırlamak ve bunun için de diğer aktörlerin davranışlarını önceden tahmin etmek gerekir. Bu yüzden, kişiler kendi kimliklerinin ve rollerinin onları hangi konuma getireceğine dair birtakım toplumsal öngörüler oluşturur (Çoban, 2005). Etkileşimci yaklaşımı savunanlar, kişilerin sosyalleşme süreçlerinin değişiminin cinsiyet rollerini ve eşitsizliğin giderilmesini sağlayacağını belirtirler. Bu sayede kadınlar daha girişken, erkekler de daha az saldırgan olurlar (Demirbilek, 2007).

1.2. Kadınların Sosyal Hayattaki Konumlarının Tarihsel Süreçteki Gelişimi

Kadınların, erkekler karşısında etkinliklerini yitirmeleri ekonomik temellere dayanmaktadır. Bu bağlamda erkek egemen toplum ve ataerkil aile dediğimiz modellerin başlangıcı, avcılık ve toplayıcılıktan tarım ekonomisine geçilen süreç içerisinde yer almaktadır. Tarım toplumunun dayanağı olan fiziksel gücün ekonomik etkinliği getirmesi, kadını ikinci plana indirmiştir.

İslamiyet öncesi dönemde Türk toplum yapısında aile, günümüzün çekirdek aile yapısına benzeyen anne, baba ve çocuktan oluşan modelden oluşurdu. Eski Yunan, Roma ve Slav toplumlarında ise aileler kalabalık ve büyüktü. Bu toplumlarda aile reisi diğer fertleri kendi mülkü gibi görür, diğerlerinin yaşamı konusunda kesin söz sahibi

olduğuna inanırdı. Türklerde ise kadın ve erkek eşit haklara sahipti. Tek eşliliğin yaygın olduğu ailelerde, kadın büyük saygı görürdü (andarlıoğlu, 2003, s.93).

Türk toplumunun İşlam dinini kabul ettikten sonraki geçiş dönemi, Türklerin bir taraftan Arap ve Fars kültürünün etkisine maruz kaldığı, bir taraftan da kendi örf ve adetlerini korumaya çalıştıkları bir süreçtir. Örneğin, Meracil Hatun gibi bazı Türk kadınlarının bir Arap-İşlam devleti olan Abbasi Devleti yönetiminde söz sahibi olması, bu tür bir devlet için hiç de alışılmadık bir durumdur (Gündüz, 2012).

İşlamiyet ncesi göçebe dönemde üstün bir konuma sahip kadının özellikle Osmanlı toplum yapısı içinde yerini yitirmesi açıklanırken iki görüş n plana çıkar. Bu görüşlerden bir tanesi, kadının toplum içindeki üstün konumunu kaybetmesinin sebebini Osmanlı Devleti'nin özellikle kuruluş aşamasında Bizans kültürünün etkisi altında kalmasına, dolayısıyla kadınların hareme kapatılmasına bağlarken; diğer görüş ise Türklerin İşlam dinini kabul etmesine bağlamaktadır. Aslında, Osmanlı toplumunda kent kadınları eve kapanıp sadece onlara sunulan görevleri yaparlarken, kırsal kesimde yaşayan kadınların çeşitli uğraşlar ile birlikte üretim içinde yer aldığı grlmektedir (iti, 1982, s.81).

1.3. Türkiye'de Kadınların Yeri

Cumhuriyetin ilanından sonra kadınlara hayatın her alanında söz hakkı tanınmanın önemi anlaşılmış ve bu bağlamda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Erkekler ve kadınların eşit düzeyde eğitim görmelerine önem verilmiş ve eğitim kurumlarından mezun olan kadınların edindikleri meslekleri sosyal hayatın her alanında uygulamalarına yol açılmıştır (Gelgeç Bakacak, 2009).

Mustafa Kemal Atatürk'ün kadınların toplum içindeki konumlarını güçlendirmek ve erkeklerle eşit hale getirme doğrultusundaki çabaları sayesinde Türkiye toplumunda kadın-erkek eşitliği konusunda büyük bir değişim ve gelişim sağlanmıştır. Atatürk'ün düşüncelerinin şekillenmesinde Osmanlı döneminde Tanzimat ile başlayan batılılaşma

akımı, dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmesi ve okuma tutkusunun etkili olduğu düşünülür (Sağ, 2001).

Cumhuriyet döneminde kadınlar, ilk olarak 3 Mart 1926 tarihinde Tevhîd-i Tedrîsat kanunu ile birlikte eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmuşlardır. Ardından 1926 yılında kabul edilen Medenî Kanun, erkeklerin çok eşlilik ve tek taraflı boşanmasını kaldırarak kadınlara boşanma, velayet ve mallar üzerinde karar hakkı tanımıştır. Sosyal hayatın her alanında devam eden bu gelişmelerin en önemlilerinden biri de siyasal hayatta kadınlara verilen haklardır. 1930 yılında kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanınırken, milletvekili seçme ve seçilme hakkı 1934 yılında tanınmıştır. Bu hakkın ilk elde edildiği 1935 seçimlerinde 18 kadın milletvekili seçilerek toplam meclisin %4,8'ini oluşturmuştur (Avcı, 2003).

1.4. Kadınların Toplum İçinde Yaşadığı Sorunlar

Kadir Has Üniversitesi tarafından 2017 yılında yapılan Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması raporuna göre; Türkiye’de kadınların toplum içinde yaşadıkları sorunların başında şiddet, işsizlik, eğitimsizlik, sokakta baskı ve taciz, kadın-erkek eşitsizliği gelmektedir.

Kadına şiddet konusu özellikle 1980’li yıllarda Türkiye’de kadın hareketi tarafından kamuoyunun gündemine getirilmiştir. Konunun devlet tarafından ele alınması ise 1990’lı yıllarda başlamıştır. Kadına yönelik şiddete karşı başlayan mücadele 1987 yılında “Dayağa Karşı Kadın Yürüyüşü” ile birlikte olmuştur. Bu yürüyüş ile birlikte yürütülen kampanyalar ve etkinlikler ile birlikte kadın haklarının öne çıkması sağlanarak bir farkındalık yaratılmıştır. Bu dönemde çalışma alanı bulan kadın örgütleri 1990 yılında Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı’nı ve 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı’nı kurmuşlardır (Hacettepe, 2015).

Kadına şiddet nedenleri arasında biyolojik ve psikolojik faktörler olarak erkeklik hormonlarının etkisi, anti sosyal kişilik bozukluğu ve diğer psikopatolojik rahatsızlıklar gösterilebilir. Şiddetin sosyal nedenleri arasında çocukluk ve gençlik çağlarında aile içi

şiddetin bulunduğu ortamda yetişen bireylerin şiddeti içselleştirmeleri, yanlış namus ve ahlak anlayışları, kişilerin iletişim becerilerindeki eksiklikler ve kadının eşine hizmet etmesinin ataerkil aile yapısının bir parçası olarak görülmesi sayılabilir. Kişilerin ekonomik açıdan zor durumda olmaları ve bu nedenle yaşanan sorunların şiddete dönüşmesi ise kadına şiddetin ekonomik yönü olarak sınıflandırılır (Özbey, 2012).

Türkiye’de 15 yaş üzeri istihdam oranı %46, işgücüne katılım oranı %51.3, işsizlik oranı ise %10.3 olarak saptanmıştır. Kadınlar için bu verilerin oranları ise sırasıyla; %27.5, %31.5 ve 12.6’dır (TÜİK, 2017). İstatistiklerden anlaşılacağı üzere, kadınların istihdam oranı ve işgücüne katılım oranı Türkiye ortalamasının altında iken, işsizlik oranı ortalamanın üstündedir. Bu veriler işgücü konusunda Türkiye’de kadın-erkek eşitliği açısından kadınlar aleyhinde bir fark sunmaktadır.

Eğitim alanındaki istatistiklerde 2015 yılında tüm Türkiye’nin %5.4’ü okuma yazma bilmezken, kadınlar içinde bu oran %9’dur. Türkiye’de 25 yaş üzeri kişilerde liseden mezun olan bireylerin oranı %19.5 olarak saptanırken, lise ve dengi okul mezunu kadınlar %15.6’dır. Yüksekokul veya fakülteden mezun olma oranı tüm Türkiye’de %17.9 iken, kadınlarda bu oran %13.1’dir (TÜİK, 2017). Bu oranlar da Türkiye’de yaşayan kişilerin eğitim durumları içinde kadınlar aleyhinde bir durum ortaya koymaktadır.

Sokakta baskı ve taciz konusunda Türkiye İstatistik Kurumu’nun hazırladığı Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre, gece yalnız yürürken kendilerini güvensiz hisseden kişilerin oranı tüm Türkiye’de %26.2 iken, kadınlar arasında bu oran %37’dir (TÜİK, 2017). Bu verilere göre kadınların, gece vakti yalnız yürüme konusunda Türkiye ortalamasının üzerinde bir güvensizlik hissettiği sonucu saptanmaktadır.

Kadın-erkek eşitsizliğinin en çarpıcı şekilde görüldüğü alanlardan biri siyasettir. Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni oluşturan milletvekillerinin %14,7’si kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca belediye başkanlarının %2,9’u, muhtarların ise %2’si kadındır (TÜİK, 2017).

1.5. Sosyal Sorun Çözme Kavramı ve Unsurları

1.5.1. Sorun Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde (TDK) Sorun; a. Araştırılıp öğrenilmesi, düşünülüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum, mesele, problem; b. Sıkıntı veren durum, dert olarak tanımlanmaktadır (<http://tdk.gov.tr>). Açıkgöz (2003)'e göre, bireyin mevcut davranışlarıyla çözmeyi başaramadığı durumlara problem denilmektedir (Çetin, 2013, s.235). Sorun ve problem kelimeleri birbirlerinin yerine kullanılabilen eş anlamlı kelimeler olarak görünse de, problem kelimesi analitik düşünmeye, seçeneklerden birinin doğruluğuna vurgu yapmaktayken; sorun kelimesi ise çözüme giden birden fazla yolun varlığını vurgulamaktadır. Öğülmüş (2001); Gündelik hayatta ve kişilerarası ilişkilerde, karşılaşılan sorunların tek bir çözümden ziyade, birden fazla çözümünün olması sebebiyle kişiler arası anlaşmazlıklar için problem kelimesi yerine, sorun kelimesi kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür (Akt. Güler, 2017) görüşü üzerine vurgu yapmaktadır.

Duman (2009)'a göre sorunun insanın zihnini karıştıran, belirsizliğe neden olan, çözülmesi gereken ve kişiyi rahatsız eden özelliği vardır, sorunlar birey ve bireyin içinde yaşadığı toplumda uyumsuzluğa neden olur. Oğuzkan (1974)'a göre sorun, çözümü için yaratıcı düşünme gerektiren önemli olduğu kadar da güç bir durumdur ve sorular aracılığıyla kişiyi soruların nedenleri ve sonuçlarını araştırmaya yöneltir (Akt. Aydın Aslan, 2015).

Belirsizliğe neden olan, rahatsız edici, düşünmeye ve araştırmaya yönelten durum olarak tanımlanan sorun kelimesi engellenme, çatışma ve zorluklar olarak da ifade edilmiştir. Sorun, yanıt isteyen bir durum karşısında engel veya engeller nedeniyle, bireyin ulaşılabilir çözümü o anda bulamaması durumudur (D'Zurilla, Nezu, Maydeu-Olivares, 2004). Stevens (1998)'a göre sorun, bir ortamdan veya durumdan, daha çok tercih edilen başka bir duruma geçme esnasında önümüze çıkan engeller ya da zorluklardır. Bingham (1983)'a göre sorun, bir kişinin istediği bir amaca ulaşma sürecinde karşısına çıkan engeldir. Yavuzer (1994)'e göre sorun, bir bireyin hedefine ulaşmasında topladığı mevcut güçlerin karşısındaki engellenme sonucu yaşanan çatışma

durumudur. Morgan (2013)'a göre sorun, kişinin bir hedefe ulaşmasında engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumudur (Morgan, 2013, s.133). Cüceloğlu (1997)'na göre sorun, kişinin ulaşmak istediği bir amaca varmasında engellerle karşılaştığı çatışma durumudur.

Sorun kavramı ile ilgilenen yazarların verdikleri tüm ifadelerin neredeyse hepsinde ortak ifade 'engel, zorluk' olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak sorunun, engel ve zorluk gibi olumsuz bir anlamı olmasına karşın, kişisel motivasyon ve kişisel gelişime neden olabilen olumlu sonuçları da olabilir. Kişinin yaşamı için bir tehdit oluşturabileceği gibi, kişiye kendini geliştirme ve gerçekleştirme olanağı da sağlamaktadır (Aydın, 2009).

1.5.2. Sorun Çözme Kavramı

İnsanlar karşılaştıkları türlü sorunlarla baş edebilmek için çözümler üretmeye çalışırlar. Ülküer (1988); sorun çözme, bireyin bir hedefe ulaşmaya çalışırken karşısına çıkan zorlukları hissetmesinden, bu zorluklara bir çözüm getirene kadar geçen düşünme ve sorunu yenme sürecidir (Akt. Serin, Serin, Saygılı, 2010). İçinde bulunulan durumla ulaşılmak istenilen hedef arasında oluşan gerginliği ortadan kaldırmak için harcanan çabaları içeren bilişsel ve davranışsal sürece sorun çözme denilmektedir (Öğülmüş, 2006).

D'Zurilla, Nezu ve Maydeu- Olivares (2004) yaptıkları çalışmalar neticesinde, sorun çözme kavramını açıklarken; sorun çözümünü, sorun olarak nitelendirilen durumu mevcut durumdan daha iyiye ulaştırma ve sorunun neden olduğu duygusal baskının en aza indirgenmesi hedefiyle gerçekleştirilmektedir şeklinde ifade etmişlerdir (Duyan ve Gelbal 2008).

Morris (2002)'a göre birçok sorunun açıkça görünen bir çözümü yoktur. Bir sorunun çözümündeki ilk adım sorunun tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Morris, 2002, s.295). Sorunların çözümü için, düşünmenin sağlanabilmesi bireyin bunu sorun olarak

algılamasına bağlıdır. Çözümünde ise kişinin ulaşmak için çaba harcayabileceği bir amacı olmalıdır (Morgan, 2013, s.133).

Sorun çözmeye, bireyin ihtiyaç, amaç, beceri, alışkanlık, değer, inanç ve tutumlarıyla ilgilidir ve bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme sürecidir. Bireyin sorun çözmeye yönelmesi, cesareti, isteği ve kendine güven duygusu sorunların çözümünde etkilidir. Sorunların çözümünde özgüven, bakış açısı, yaratıcı düşünme, olaylar karşısında kaygılanmama, girişken olabilme gibi birtakım kişisel özelliklerinin katkısı olduğu belirtilmektedir. Bu ifadelerle göre öncelikle kişi tarafından sorun olarak algılanan bir olgunun varlığı ve bireyin bunun üstesinden gelmesi için, çabası ve birtakım kişisel yeterliliklerinin bulunması gerekmektedir. Kaptan ve Korkmaz (2002)'a göre sorun çözmeye, ilk başta bir hedefe ulaşırken karşılaşılan zorlukları ortadan kaldırma amacıyla gerçekleştirilen bir dizi çaba içerir. Sorun çözmeye başlı başına, etkili bir öğrenme ve bireysel kabiliyetleri geliştirme yöntemidir.

Sorun çözmeye aşamasında kişiler, sorgulamaları sonucu elde ettiği bilgilerini karşılaştırıp, mevcut olasılıkların çözümlenmesi sonucu seçimlerini yapmaktadır. Sorgulama ve seçim yapma aşamasında birey, akıl yürütme ve sorun çözmeye becerilerini kullanmaktadır (Sarıca, 2013).

D'Zurilla ve Nezu (2010)'a göre etkili sorun çözümü, gündelik hayatın olumsuzluklarını azaltmada yardımcı olmaktadır. Sorun çözümünün etkili olmaması, stres yaratan olguların olumsuz yönde artmasına neden olarak bireylerin iyi olma durumlarını etkilerken, güçlü sorun çözmeye becerileri, stresli durumların kişiler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltır kaygı ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarına ait belirtilerin azalmasını sağlar. Sorun çözmeye konusunda yaşanan sıkıntılar arasında bireyin problemin çözümünün çok zor olduğunu, kendi kendisine çözemeyeceğini, imkanlarının yetersiz olduğunu, kendisinin çaresiz olduğunu düşünmesi ve çözüm konusuna aceleci davranması gibi düşüncelerin sorunun çözümünü engelleyen olumsuz düşünceler olduğu belirtilmektedir (Çam ve Tümkaya, 2006).

Thornton (1998)'a göre sorun çözmeye, bireysel bir faaliyet olmakla birlikte sosyalleşmeyi de gerektirir. Sorunun çözümü için başkalarından yardım alma gereksinimi oluşabilmektedir. Bu durumda sorun bireysel olmaktan çıkıp, iki kişiye ait bir hale dönüşebilmektedir. Vygotsky'e göre sorun çözmeye, günlük yaşam içinde sosyal etkileşimlerle öğrenilen sosyal bir yetenektir (Thornton, 1998, s.15).

Sorun çözmeye kavramı açıklanırken özellikle kişisel başarılar, özgüven ve çaba harcama isteklerinin etkisinin, sorun çözümüne katkıları üzerinde durulmakta ve başarılı sonuçlar elde edildiğinde, bireyin sıkıntılı durumdan kurtulmasına, sorun çözümü esnasındaki çabası ile günlük yaşamda karşılaşılabilecek durumlar için bireysel kabiliyet kazanmasına olanak sağlandığı fikrine varabilmekteyiz.

Heppner ve Anderson'un görüşlerine göre, sorun çözmeye becerileri bireylerin sosyal hayata uyumunu sağlamaktadır. Sorun çözmeye becerisi aynı zamanda kişinin bir birey olma ve çevresindekilerle baş etme sürecindeki belirleyici rollerindedir (Konukbay, 2005, Akt. Karataş, 2013).

Murray ve Denny (1969), her sorunun çözümü için farklı, yeni ve orijinal fikirler gerekir bu nedenle çözüm sürecinde her zaman çözüm stratejilerini bilmek ya da planlama yapmak yeterli olmayabilir. Bazen problemlerin çözümü kişinin iç görüşüne dayanmaktadır. Bu sebepten ötürü eğer problem planlı, sakın ve belirli stratejiler kurularak çözülemiyorsa, durup bir süre düşünmek ve yeni bir bakış açısı geliştirip yeniden çözmeye denemek daha akıllıca olabilmektedir. Problemlerin detaylarıyla uğraşırken, açıkça görünen çözümün kaçma olasılığı mümkündür. Bireyin kendine süre tanıması, kendi bakış açısını değiştirmesine ve farklı yaklaşımlar geliştirmesine olanak sunar (Morris, 2002, s.296).

1.5.3. Sosyal Sorun Çözme Kavramı

Kişinin içinde olduğu karmaşık durum sorun, bundan kurtulma durumunu ise sorun çözmeye olarak tanımlanmaktadır (Gelbal, 1991).

Sosyal sorun çözüme; sorun yönelimi ve sorun becerileri olmak üzere iki ana unsurdan oluşan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal işlem olarak tanımlanmaktadır. (Duyan ve Gelbal 2008). Gerçek hayatta karşılaşılan durumlardan öğrenilmiş bilişsel ve davranışsal becerilerden oluşur.

D’Zurilla ve Maydeu- Olivares (1995)’a göre sosyal sorun çözüme, gündelik hayatta sorun olarak tanımlanan durumların etkili ve uyumlu olarak baş edebilmek adına gereken yolların tanımlanması veya keşfedilmesidir (Akt. Güler, 2017).

Şahin, Şahin ve Heppner (1993), sorun çözüme yeteneği olduğunu düşünen, kendilerini sorun çözüme konusunda başarılı gören insanların olumlu benlik algısına sahip, girişken, kişilerarası ilişkilerinde başarılı, akademik çalışmalarda uygun çalışma yöntemleri gösterdikleri sonucuna varılmıştır (Akt. Duyan ve Gelbal, 2008).

1.5.4. Sorun Çözüme ile İlgili Kuramlar

Dewey, sorun için insana meydan okuyan, zihnini oyalayan, inancını karıştıran her şey tanımını yapmaktadır (Baykul, 1987’den; akt. Gelbal, 1991). Diğer modeller incelendiğinde, Dewey tarafından ortaya atılmış sorun çözüme modelinin değiştirilmiş formları olarak görünmektedirler. Dewey’e göre, sorunun çözülebilmesi için;

1. Çözüm gereksinimin hissedilmesi,
2. Tanımak,
3. Çözümü için seçenekleri aramak,
4. Eyleme karar vermek,
5. Kararı uygulamak,
6. Çözümün değerlendirilmesi gerekmektedir (Danış ve Kara, 2016).

Dewey’in sorun çözüme durumunun aşamalarının her birinde, bilinenden bilinmeyene yönelik bir sıçrama olduğunu vurgular ve süreç içinde bireyin mevcut düzeninin dışında arzu, istek ve ilgisi o an içinde bulunduğu duygu durumuyla ilişkilidir şeklinde ifade etmektedir (Sungur, 1992, s.142; Sungur, 1988).

Thorndike, gerçekleştirmiş olduğu deneylerin sonucunda organizmanın yaptığı davranışların, tatmin edici sonuçlarla kalıcı hale geldiğini saptamıştır. Bu davranışların hangisinin tatmin edici olup olmadığı konusunu ise deneme yanılma yöntemiyle bulduklarını gözlemlemiştir. Deneme yanılma yöntemi soruna ilişkin bilgilerin eksik olduğu ve anlamlı ilişkilerin bulunmadığı durumda işlevsel olarak değerlendirilebilir. Deneme yanılma yöntemiyle sorun çözme modeli, kişinin birçok sorun çözme yönteminden işe yaramayacağını düşündüklerini eleyerek deneyip sonuca ulaşması sürecidir. Bu yöntemde sonuca ulaştırılacak yöntemler tek tek denenmekte sonuç elde edilen yöntemler kalıcı hale gelirken, diğer yöntemler sönmektedir (Erden ve Akman, 1998; Schultz ve Schultz, 2007, s.388-389).

Sorun çözme kavramı davranışsal açıdan incelendiğinde, Thorndike'ın yanı sıra Watson'dan da söz etmek gerekmektedir. Watson, insan davranış biçimlerini uyaran ve tepki zinciri içinde ele almış, karmaşık tepkilere hareket demiştir. İçsel hareketleri gözlenememe durumları nedeniyle psikolojinin dışında kalması gerektiğini öne sürmüştür. Watson bireyin sorun çözme becerisinin, bir sorun karşısında bireyin geçmişteki yaşadıklarıyla birlikte nasıl değerlendirdiği, problemi tanımlama şekli, seçenek çözüm yollarının oluşturulma şekli ve karar verme şekli gözlenemeyen bir durum olduğundan dolayı psikoloji alanının dışında tutulması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak çözümün uygulamaya konulması gözlemlenebilir bir davranış olduğundan dolayı psikoloji kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Bilgin, 2010).

Köhler, deneyleri sonucunda problemin çözümünün, Thorndike'ın aksine deneme-yanılma yoluyla değil aniden oluşabildiğini savunmuştur. Çözüm aktif bir yolla değil, zihinsel bir deneme-yanılma sonucunda oluşur. Çözümü için, problem zihinde canlanır, sonucu bulma aşamasına kadar zihinde canlanan şeyin bileşenleri oluşturulur ve çözüm uygulanır. Algılanarak çözüme kavuşturulan problem, tekrarlanarak yeni durumlara uygulanabilir (Atkinson, 2010, s.256-257; Senemoğlu, 2013, s.257). Gestalt kuramcılarında biri olan Köhler'e göre sorunun çözümü için içgörü süresi, yani sorunun varlığını ve olası çözümleri zihinsel olarak test etme süresi çözümü gerçekleştirme süresinden daha uzundur (Senemoğlu, 2013, s.257).

Bandura'nın kuramı, davranışçı olmasının yanında aynı zamanda bilişsel nitelikleri de barındırmaktadır. Bandura, eğitim, inanç ve beklenti gibi zihinsel süreçlerin, dışsal pekiştirmeleri etkilediğini düşünmekteydi (Schultz ve Schultz, 2007, s.505). Bandura, sorun çözmeyi iki ana başlıkta incelemiştir; soruna yönelme ve sorun çözme becerileri. Soruna yönelme, ortaya çıkan sorun karşısında kişinin bilişsel, duygu ve davranış tepkilerini kapsamaktadır. Bu tepkiler kişilerin geçmiş yaşantılarını göz önünde bulundurdıkları karar verme süreçlerini etkileyen bir durumdur. Aynı zamanda bu tepkiler kişinin sorun çözmeye başlaması, göstereceği gayretin derecesini, karşılaşıcağı engel olan şeyler ve bunlarla baş etme süreçlerini etkileyerek kişinin sorun çözme performansı üzerinde engelleyici ya da işlevsel hal almasını sağlayan etkiye sebep olmaktadır (Dora, 2003; Akt. Sarıca, 2013).

Yaratıcı sorun çözme yaklaşımında ise sorun ne olduğunun önemi olmadan, birden fazla çözüme yani tüm fikirlere açık olmak gerekmektedir. Sorunlara farklı bakış açıları ile bakmak doğal bir süreç olmadığı için insanları zorlamaktadır çünkü zihin tek bir çözüme odaklı çalışma eğilimindedir. Bu yüzden bu yaklaşım için kişi kendisini eğiterek yaratıcı çözümlere ulaşmada ustalaşabilmektedir (Sungur, 2001, s.144).

Hermann'ın modelinde beyin bütün bölümlerinin ortak işlevi olarak gördüğü yaratıcı sorun çözmeyi açıklarken; herkesin doğuştan belli yetenek, idrak ve tercihlerle dünyaya gelip, çevresine bu yetenekleriyle cevap verdiğini vurgulamaktadır (Aydın, 2009; Avcı, 2016).

Osborn'un beyin fırtınası yöntemiyle geliştirdiği teknik yaratıcı sorun çözme programlarında geliştirilmiş ve kullanılabilir hale gelmiştir. Bu yöntem, sorunu çözme sürecinde düşünce geliştirmeyi gerektiren bilişsel bir yöntemdir. Burada;

1. Eleştiri yapılamaz,
2. Düşüncelerin serbest çağrışımla oluşan en saçma olanı seçilir,
3. Fikir sayısının çok olması yararlı olanın bulunma oranını arttırır,
4. Ortaya atılmış olan düşüncelerin birleştirilip geliştirilmesi gerekir (Sungur, 1988).

Alex Osborn'un sorun çözüme yaklaşımında ise yaratıcı sorun çözmeyi üç aşamada açıklar:

1. Sorunun ne olduğunu bulmak, tanımlamak,
2. Düşünce bulmak,
3. Çözüm bulmak (Avcı, 2016).

Gyorgy Polya'nın problem çözüme için ortaya çıkarmış olduğu yaklaşımı, beş basamaktan oluşmuştur;

1. Tanımlamak,
2. Düşünmek,
3. Planlamak,
4. Uygulamak,
5. Değerlendirmek (Stice, 1990; Akt. Avcı, 2016).

Psikolojik açıdan sorun çözüme; bireyin içinde bulunduğu sorun durumundan bir danışman sayesinde kurtulabildiği modeldir. Kişi mevcut sorunundan danışmanı sayesinde kurtulabilir. Danışman ve kişi ortak bir yöntemle sorunun üstesinden gelirken, danışmanın bu süreçteki işlevi, kişiye sorunun varlığını kabullendirip, uygun çözümü saptamasını sağlamaktır (Sungur, 2001, s.178).

Popper, sorun çözebilmeyi toplumlar açısından değerlendirmiş, yaşam standartları ve demokrasinin sorun çözebilmekle ilintili olduğu üzerinde vurgu yapmıştır. Sorunları çözebilmek için, bir sorunu yaşayıp, onu çözmeye çalışmak için çaba harcamak ve bulunan çözümün başarısız olmasıyla öğrenmenin gerçekleşebileceğini savunmuştur. Sorun çözebilmenin, yaşamı devam ettirebilme sorunu olduğunu ve yaşamı devam ettirebilmenin kendisinin bir problem çözüme süreci olduğunu belirtmiştir. Toplumların sorun çözücü örgütler olarak, sorun çözebilmeye elverişli olmaları gerektiğini belirtmiştir (Sungur, 1992).

Sosyal sorun çözüme modelini ele aldığımızda ise sorun çözümü için kişinin yetenekleri önemlidir. Kişi sorunu görmezden gelmeyerek çözüme ulaşmayı hedeflemeli, bu durumla baş etme sürecinde kişi yeterlilik göstermeli ve çözüme kavuşabilir olduğuna

dair gerekli davranışları sergilemelidir. Sorunun tanımlanma işlemini gerçekleştirebilmesi, seçenek çözümler üretebilmesi, bunların arasından karar verebilmesi ve çözümü gerçekleştirebilmesi gerekmektedir (Çekici, 2009; Akt. Sarıca, 2013).

1.5.5. Sosyal Sorun Çözme Modeli

D’Zurilla ve Goldfried tarafından 1971 yılında çalışılmaya başlanılan sosyal sorun çözme modeli daha sonra D’Zurilla, Nezu ve Maydeu- Olivares tarafından 2002 yılında tekrar gözden geçirilerek güncel halini almıştır. D’Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares (2004) göre, belirlenmiş bir soruna çözüm bulma işlemine sorun çözme, olası çözümlerin sorun durumuna uygulanması işlemine çözümü gerçekleştirme denilir ve sorun çözme becerisiyle çözümü gerçekleştirme becerisi her durumda ilişki içinde değildir. İki beceri için de sosyal beceri gerekmektedir. Bazı bireylerin güçlü sorun çözme becerileri varken, çözümü gerçekleştirme becerisi konusunda zayıf davranabilir ya da sorun çözme becerileri zayıfken, çözümü gerçekleştirme becerileri güçlü olabilmektedir (Akt. Duran, 2015).

D’Zurilla ve Nezu (2001)’nin çalışmaları neticesinde sosyal sorun çözme ard arda gelen ve birbirini takip eden, beş basamaktan meydana gelen işlem olarak tanımlamışlardır. Bunlar; 1. Sorun Yönelimi, 2. Sorunun Tanımı ve Formülasyonu, 3. Seçenek Oluşturma, 4. Karar Verme, 5. Çözümü Uygulama (Akt. Duyan ve Gelbal, 2008).

1.5.5.1. Sorun Yönelim

D’Zurilla, Nezu ve Maydeu- Olivers (2004)’e göre sorun yönelim; bireylerin günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları ve kendi çözme becerileri hakkında nasıl düşündüklerini, nasıl hissettiklerini ve genel inançlarını betimleyen duyuşsal ve bilişsel şemalarıyla ilgili bir işlemdir (Akt. Duyan ve Gelbal, 2008).

D’Zurilla ve diğeri araştırmalarında (2003), kişilerin soruna negatif yönelimleri, sorundan kaçınma ve mantıksız yaklaşmaya sebep olur. Bu durum bireylerde öfke ve saldırganlık duygularına neden olabilmektedir (Akt. Bedel ve Arı, 2011).

Olumlu sorun yönelimi

Yapılan araştırmalar soruna olumlu yönelim gösteren bireylerin bir takım ortak yönlerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunlar bir takım bilişsel yetenek ve eğilimleri içinde barındırmaktadır.

1. Karşılaşılan sorunları kazanç veya yarar sağlanacak bir amaç olarak değerlendirmek.
2. Sorunların bir çözümlü olduğuna inanç.
3. Kişinin sorunun çözümlünü gerçekteştirebileceği kişisel yetenekleri olduğuna inancı.
4. Başarılı bir sorun çözümlü sürecinin zaman ve enerji gerektirdiğine inanç.
5. Sorunlardan kaçınmak yerine üstlerine gidip çözümlülemeyi amaçlamak. (Duyan ve Gelbal, 2008).

Bu yaklaşıma sahip kişiler sorunlarla karşılaştıkları andan itibaren sorunu daha doğru anlayıp göz ardı etmekten kaçınırlar.

Robichaud ve Dugas, (2005)’a göre sorunlarına olumlu yönelimi olan kişiler, sorunların sonucunu olumlu değerlendirme eğilimindedirler. Bu kimseler sorunların sonuçlarının olumlu sonuçlanacağı konusunda inanç sahibidirler. (Akt. Koç, 2015).

Olumsuz sorun yönelimi

D’Zurilla ve ark. (2004), tarafından yapılan çalışmalarda olumlu sorun yönelimi gibi olumsuz sorun yönelimi olan bireylerin, ortak özellikleri olduğu saptanmıştır. Bu yönelim tarzı olumlunun aksine işlevsel olmayan ve kişileri engelleyici bilişsel ve duygusal bir takım özellikleri barındırmaktadır. Bu özellikler; sorunun iyilik durumu karşısında bir tehdit olduğunu düşünmek, sorunu çözümlü ulaştırmak için gerekli yetenekleri olup olmadığı konusunda şüphelenmek, sorunlarının çözümlü ulaşmasının çok zor olduğuna inanç ve bir sorunla karşı karşıya kaldığı zaman kolayca üzümlü ya da hüsrana uğrama durumu şeklinde sıralanabilir (Akt. Alpay, 2015).

Elliott ve Shewchuk (2003)'in belirttikleri doğrultusunda, yapılan araştırmalara göre literatürde olumsuz sorun yöneliminin depresyon, akademik başarısızlık, intihar eğilimi ve anksiyete gibi durumlarla ilişkili olduğu saptanmıştır.

1.5.5.2. Sorun zme Becerileri

Günlük hayatın karmaşası içinde insanlar pek çok problemle karşılaşmaktadır ve bu durum bireylerde belirsizlik halinin oluşmasına sebep olur. Kişi bu vaziyetten kurtulması için bir takım kararlar almak ve bozulan dengeyi yeniden düzenlemeye zorlanmaktadır. Bunu yapmak için de bir dizi çaba harcamak zorundadır. Bir sorunun varlığıyla düşünme süreci başlar ve bu süreçte sorunun çözümüne odaklanıldığı takdirde daha sağlam adımlarla çözüme ulaşılması sağlanmaktadır. Sorunların çözümünde kişilerin yetiştirilme tarzları ve kişisel gelişimleri oldukça önemlidir. Sorun çözümünde kişinin yaklaşımlarının bilinçli veya bilinçsiz oluşu da çözümü etkilemektedir. Bilinçlilik durumu sorunun çözümünü kolaylaştırmakta, alternatifler üretilmesini sağlamakta ya da tam tersi durumda belirsizliğin devamına ve derinleşmesine sebep olmaktadır (etin, 2013, s.235).

Bireylerin sorun çözme becerileri, kendilerinin ve içinde buldukları grubun ve yaşadıkları çevreye uyumunun sağlanmasına yardım eder. Bütün nesiller, içinde yaşamlarını sürdükleri çevreyle uyumlu hale gelebilmek için sorun çözmeyi öğrenmek durumundadırlar (Senemoğlu, 2011, s.536). Ayrıca, sorun çözme becerileri ve yöntemleri kişilerin karşılaştığı güçlüklerle de baş edebilme yeteneğini arttırır (Bedel ve Arı, 2011).

D'Zurilla ve Goldfried (1971)'in geliştirdikleri sorun çözme modeli dört aşamadan oluşmaktadır;

a. Tanımlama

Pretz ve Ark. (2003), problem çözmeyi gerçekleştirmek için problemin tanımlanmasının en önemli basamağı olduğunu belirtmişlerdir. Ardından zm yollarının düşünülmesi, karar verme ve problemi çözme eyleminin başlatılması gerekir. Bazen problemlerde

problemin sebebi ve sonucu bellidir ve bunları çözüme kavuşturmak için en temel işlem problemin tanımının yapılmasıdır. Aksi olması durumunda, problemi çözme durumunda olan birey tarafından problemin ortaya konulması gerekmektedir ve problemi tanımlama dolayısıyla çözmek için uygun yollar belirlemesi gerekmektedir. Ayrıca bireylerin kendilerine olan inançlarının, kendilerine güven duygularının ve tutumlarının problem çözme süreçlerine olan önemini vurgulamaktadırlar (Akt. Bilgin, 2010).

b. Seçenek çözümlerin oluşturulması

Duyan ve Gelbal (2008)'a göre, bu basamakta sorun çözücü, sorunun çözüm amaçlarına odaklanır, mümkün olduğunca orijinal çözümler veya klasik olabilen çözümler sıralar.

Sorunun ne olduğuna ve nasıl çözüme ulaştırılması gerektiğine dair bilgiler toplanırken, çözüme ilişkin farklı düşünceler açığa çıkar ve ortaya çıkan bu çözüm olasılıklarından doğru çözümün bulunması, Zembat ve Unutkan (2005) tarafından, sorunu çözüme kavuşturacak bireyin yaratıcılık ve becerilerine bağlıdır şeklinde ifade edilmektedir (Akt. Sarıca, 2013).

Seçenek sayısını etkileyen etmenler arasında, kişisel problemler ve bunların duygusal unsurlar yüklemesi sayılabilir. Ayrıca, yapılmış olan araştırmalara göre, birey sorunlarından bir müddet uzaklaşıp, geri dönerse, sorunu çözmesinde engel olan duygusal engelleyciler ve etki eden diğer uyaranların etkisini yitirme olasılığı mümkün olabilir. Sorunlarını başarı ile çözebilen bireylerin bir müddet ondan uzaklaştığı belirlenmiştir (Umut, Pakkal, 2007; Morris, 2002, s.296).

Bu basamakta henüz sorun çözüme kavuşmuş değildir, mevcut çözüm yollarını belirlemek için karar verme basamağına geçilir.

c. Karar verme

Bu basamağa geçildiğinde, soruna yönelik oluşturulan olası seçenekler arasından seçim yapma durumu ortaya çıkar.

Karar verme, bütün olası çözümlerin karşılaştırılması ve değerlendirilmesiyle oluşan bir problem çözme yolu basamağıdır. Burada amaç, yeni çözümler üretmek değil, önceden belirlediği çözümlerin arasından en iyi çözüm ya da seçeneği belirlemektir. Basit bir işlem olarak görünse de bazen olası seçenekler çoğaldıkça iyi karar verme de güçleşebilir (Morris, 2002, s.296).

D’Zurilla ve Goldfried (1971), olası bütün çözümlerin artı ve eksileri yani ödül ve cezaları değerlendirilip, en iyi çözüm için bir neticeye varılır. Ardından da uygulamaya geçebilmek için bir plan oluşturulur (Akt. Duran, 2015).

d. Çözüm

Sorun çözmenin bileşenlerinden biri de çözüm kavramıdır. Sorun yaratan bir durumla başa çıkmak için verilen bilişsel veya davranışsal tepkiler kalıbı olan çözüm kavramı; sorunu çözme işleminin bir çıktısı veya işlemin bir ürünüdür. Kişi, gerçek hayatta karşılaştığı sorun yaratan durumla ilgili seçmiş olduğu çözümün verilerini izler ve bir değerlendirme yapar (Duyan ve Gelbal, 2008).

Soruna yönelik oluşturulan ve sorunu çözme sürecinin son basamağı olarak ortaya çıkan, mevcut durumla baş edebilme tepkisi ya da baş etme tepkilerinin örüntüsüdür (Gündüz, 2015).

Sorun çözme becerileri öncelikle sorun çözme dizgesi, sonrasında sorun çözme tarzı olarak isimlendirilmiştir. Akılcı sorun çözme tarzı, etkili sorun çözme becerisinin sistematik, akılcı ve temkinli olarak uygulanması yapıcı sorun çözme işlemidir (Duyan ve Gelbal, 2008).

BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

D’Zurilla, Maydeu-Olivares ve Kant (1998)’ın yaş ve cinsiyet değişkenine göre sosyal sorun çözme becerisini incelediği bir çalışmada; genç yetişkinlikten orta yaşa doğru sorun yönelimi becerisinde artış görülürken, yaşlılıkta düştüğü belirlenmiştir. Cinsiyete göre bütün yaş grupları için sadece sorun yönelimi boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri’nde hamile kadınlarla yapılan bir çalışmada, pozitif sorun yöneliminin depresif semptomlarla anlamlı ve negatif bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Aynı şekilde negatif sorun yöneliminin depresif semptomlarla, pozitif yönde bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada akılcı sorun çözme becerilerinin depresif semptomlarla anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır (Vasilevskaia, 2010).

2017 yılında alkol bağımlılarıyla yapılan bir çalışmada, sosyal sorun çözme becerisi ile öz-saygı arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca, çevrelerinden destek gören bireylerin sosyal sorun çözme becerilerinde de artış olduğu belirlenmiştir (Pawar, Kiran ve Singh, 2017).

Crombie ve Gold (1987), büyüklerinin sözüne uyma davranışının problem çözme becerileriyle etkisini inceledikleri çalışmalarında uyma davranışı yüksek olan çocukların problem çözme becerilerinin düştüğü gözlenmiştir. Boyun eğme davranışının, çocuğun kendi sorunlarını çözmesine engel olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Gelbal, 1991).

Akbaş (2005)’ın altı yaşındaki çocukların sosyal problem çözme becerilerini belirleme çalışması sonuçlarına göre ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça çocuğun sorun çözme becerilerinin yükseldiği, ayrıca ebeveyn eğitim durumu arttıkça da problem çözme becerilerinin yükseldiği bulunmuştur.

Bilge ve Arslan (2000)’ın akılcı olmayan düşünce düzeyleri farklı üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında problem çözme beceri düzeyleri incelenmiş, problem çözme algılarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Aynı şekilde yaş değişkeninin de problem çözme düzeylerinde bir fark oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Gelir durumları incelendiğinde ise, gelir yükseldikçe öğrencilerin problem çözme becerilerinin arttığı görülmüştür. Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre incelendiğinde ise problem çözme düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bunun nedeni büyük şehir ve şehirde yaşıyor olmaları önlerine çıkan problemlerle baş edebilmek için daha zengin bir yaşantı sağlıyor olmalarından kaynaklı olabilirken, köy ve kasabada yaşamış olan öğrencilerin mevcut durumlarında şehirde büyümüş kişilerle aynı üniversitede olmanın getirmiş olduğu düşünceyle kendilerini daha olumlu algılıyor olabilirler şeklinde yorumlanmıştır.

Sezen ve Paliç (2012)'in lise öğrencilerinin problem çözme becerilerini değerlendirmek için yapmış oldukları çalışmalarında, cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik algıları, erkek öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik algılarından daha yüksektir.

Bulut, Serin ve Derin (2008)'in, ilköğretim öğrencileriyle yaptıkları kişilerarası problem çözme becerisi algıları ve denetim odağı düzeyleriyle ilgili çalışmanın sonuçlarına göre, erkeklerin problem çözme becerisi algılarının kızlara göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Kasap (1997)'in öğrenciler üzerine yaptığı araştırma sonuçlarına göre, ekonomik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin sorun çözme başarıları ile sorun çözme tutumları arasında ilişki bulunmuştur. Ekonomik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin kendilerine karşı olumlu tutum geliştirmiş olduğu ve sorun çömede diğer öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmüştür (Akt. Aydın, 2009).

Dündar (2009)'ın üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleriyle problem çözme becerileri ilişkisini incelediği çalışmasında, cinsiyetlerine göre problem çözme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Terzi (2003)'nin öğrenciler ile yapmış olduğu çalışmada sosyo-ekonomik düzeyleri ile kişiler arası problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olduğunu vurgulamıştır.

Çalışma sonuçlarında orta gelir düzeyine sahip olanların alt gelir düzeyine sahip olanlarından; üst gelir düzeyine sahip olanların orta ve alt geliri olanların problem çözme becerilerinden daha yüksek bulunmuştur. Türk aile yapısı içerisinde kız çocuklarının daha savunmacı büyütüldüğü ön görülerek problem çözme becerilerinin farklılık göstereceğini düşündüğünü belirtmiştir. Fakat çalışma sonuçlarında cinsiyete göre problem çözme becerileri incelenmiş, kız ve erkek öğrencilerin problem çözme becerileri arasında bir fark olmadığı gözlenmiştir.

Sarıca (2013)'nın çocukların benlik algılarıyla ebeveynlerinin sosyal sorun çözme yönelimleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasına göre; babaların sorun çözme beceri algılarıyla çocukların benlik algıları arasında bir farklılık olmadığı, fakat annelerin sorun çözme beceri puanları yükseldikçe, çocukların benlik algısı ve öz yeterlilik puanlarının düştüğü görülmüştür.

İşmen (2001)'in problem çözme ve duygusal zeka ilişkisinin incelendiği çalışmasında, cinsiyete göre duygusal zekanın farklılaştığı, kızların erkeklere göre yüksek puan aldıkları, aynı zamanda duygusal zekanın artmasının problem çözme becerisi algısında yükselme gösterdiği bulunmuştur.

Rotheram –Borus ve arkadaşlarının ergen kızlar üzerinde 1990 yılında, sorun çözme becerisi ve intihar girişimleri ilişkisi ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarının neticesinde, intihar girişimi olanların diğerlerine göre sorun çözme becerilerinin daha yetersiz olduğu sonucuna varmışlardır (Gündüz, 2015). Ayrıca Gündüz (2015)'ün yapmış olduğu yaşanmış travmatik olayların ve sosyal sorun çözme becerisinin intihar davranışıyla ilişkisinin araştırıldığı çalışmada; sosyo- demografik değişkenlerine; anne ve babanın yaşama durumları, büyüdükleri yer, ekonomik durumları, anne ve babanın birliktelik durumlarına göre intihar düşüncesinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. İntihar düşüncesinin varlığının tespit edilmediği öğrencilerin sorun çözme beceri puanları intihar düşüncesi varlığının tespit edildiği öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulupınar (1997)'ın yapmış olduğu hemşirelik eğitimi almış olmanın öğrencilerin sorun çözme becerilerine olan etkisinin incelendiği araştırmanın sonucuna göre, sorunlarını paylaşmayan kendileri çözmeye çalışan bireyler, kendilerini sorun çözmede başarısız görmektedirler. Sorunlarının çözümü süreci boyunca kararlı davranan kişiler sorun çözmede daha başarılı, duygusal davranan kişilerin ise diğerlerine göre daha başarısız olduğu görülmektedir (Akt. Aydın, 2009). Yalnız yaşayanlar, evli olanlar ve çalışanlar kendilerini sorun çözmede daha başarılı görmektedirler (Akt. Nazlı, 2013). Ayrıca araştırmaya göre, bireylerin yaşları, ailelerinin tutumu, kendilerini tanımlama biçimleri, çalışma statüleri gibi değişkenlerin sorun çözme becerisini idrak etmede etkili olduğu görülmüştür.

Aydın Aslan (2015)'in sosyal hizmet uzmanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin belirlenmesi için yapmış olduğu çalışmada yaş ortalaması arttıkça, seçenek oluşturma ve karar verme becerilerinin arttığı, eğitim durumları, cinsiyet ve medeni durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Koç (2015), tarafından yapılan sosyal hizmet uzmanlarının sorun çözme becerilerinin incelendiği çalışmada; yaş ve gelir durumunun artmasıyla sosyal sorun çözme becerilerinin arttığı görülmüştür. Ayrıca şehir merkezinde yaşayanların diğerlerine göre puanlarının daha yüksek olduğu, aynı şekilde boşanmış olanların da diğer medeni durum değişkenlerine göre sorun çözme beceri puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yılmaz, Karaca ve Yılmaz (2009)'ın, sağlık yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerini inceledikleri çalışmalarında, yaş, ebeveyn eğitim durumu, gelir durumları, uzun süre yaşadıkları yer ve problem çözme eğitimi almış olma durumlarının problem çözme becerilerini etkilemediği, kardeş sayısı ve kaçınıcı sınıfta olduklarının etkisi olduğu bulunmuştur. Buna göre çok kardeşi olanların az kardeşi olanlardan daha düşük puan aldıkları görülmektedir.

Tezel, Arslan, Topal, Aydoğan, Koç ve Şenlik (2009), hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları depresyon ve problem çözme düzeylerinin incelenmesine yönelik

çalışmalarında depresyon ve problem çözme beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ailelerinin gelir durumu, arkadaş gruplarının varlığı, hayatının büyük bölümünü geçirdikleri yer değişkenleri ile problem çözme becerileri arasında bir fark olmadığı, arkadaş sayılarının problem çözme becerilerine etki ettiği, ayrıca depresyonu olan öğrencilerin problem çözme becerilerinin olmayanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Kelleci (2003), tarafından yapılan araştırmada tıbbi hastalığı olmayan, fiziksel bir takım sorunları sebebiyle sağlık ocağına giden kadınların sorun çözme becerilerinin geliştirilmesinin depresyon tanı kriterlerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Deney grubundaki kadınlara sorun çözme becerilerini geliştirme programı uygulanmıştır. Üçüncü ve altıncı aylarda ölçek tekrar yaptırılmıştır. Deney grubunda olan kadınların sorun çözme becerilerinin gelişmesiyle birlikte depresif belirtilerinin değiştiği, fiziksel şikayetlerinin anlamlı olarak azaldığı, kontrol grubunda herhangi bir değişiklik olmadığı görülmüştür.

Yıldız (2006), tarafından yapılan deneysel çalışmada ebeveynin sorun çözme becerisinin geliştirmesinin, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin araştırıldığı 40 denek üzerinde çalışılmıştır. Problem çözme eğitimi verilen 20 denekin problem çözme becerilerinin gelişmesinde olumlu değişim olduğu ve bu etkinin ebeveynliğin değişik boyutlarında ve anne-babalığa ilişkin yaşantılarında olumlu değişikliğe sebep olduğu bulunmuştur.

Abolmaali, Keivan ve Ajilchi (2014)'nin kişilerin doğum sırası ve bağlanma stilleri ile sosyal sorun çözme becerilerinin ilişkisi üzerine yaptıkları araştırmada, kaçınmacı ve kaygılı bağlanma stillerinin, fonksiyonel sorun çözme yönelimiyle anlamlı ve negatif bir ilişkisi olduğu, fonksiyonel olmayan sorun çözme yönelimiyle ise anlamlı ve pozitif bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca, bireylerin doğum sırasının da sosyal sorun çözme becerileriyle ilişkisi bulunmuştur; ilk doğan çocuğun fonksiyonel olmayan sorun çözme yönelimi, son doğan çocuktan daha yüksek çıkmıştır.

Polat (2013)'ın hemşirelerle yaptığı problem çözme becerileri ve atılganlıkları ilişkisinin incelendiği araştırmasında, yaş ortalamasının artmasıyla problem çözme becerilerinin arttığı, medeni durumun sorun çözmelerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı bulunmuştur. Fakat bekarların evlilere göre sorun yönelimi puanları daha yüksek bulunmuştur. Çocuk değişkeninin sorun çözme puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmadığını, sorun yöneliminde çocuk sahibi olmayanların sorun yönelimi puanlarının daha yüksek olduğu, yaşamlarının uzun bir bölümünü şehirde geçirmiş olanların sorun yönelimi ve akılcı sorun çözme tarzlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Duran (2015), sağlık çalışanlarıyla yapmış olduğu çalışmada sosyal sorun çözme becerileri incelenmiş ve sorun tanımlaması alt ölçeğinde evlilerin bekarlara göre daha yüksek puan aldığı, eğitim değişkeniyle sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Nazlı (2013)'nın hemşirelerin problem çözme becerileriyle duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmasında; problem çözme beceri düzeyleri ortalama puanlarının yüksek olduğu, lise mezunu bireylerin lisans mezunlarına göre problem çözme beceri puanlarının daha yüksek olduğu, yaş ilerledikçe problem çözme becerilerinin arttığı, evli bireylerin bekarlara göre problem çözme beceri algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erzincanlı (2010)'nın hemşirelerin problem çözme becerileriyle eleştirel düşünme eğilimlerinin incelendiği çalışmasında medeni durum ve gelir durumu değişkenlerinin problem çözme becerisiyle anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, hemşirelerin problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tercanlı (2011), hemşirelerin problem çözme becerileriyle algıladıkları sosyal destek ilişkisinin incelendiği araştırmasında; hemşirelerin problem çözme beceri düzeyleri en küçük değerin üzerinde çıkmıştır. Yaş değişkeninin problem çözme beceri algılarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, bekarların diğerlerine göre ölçekten anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı, lisans mezunu bireylerin diğerlerine göre sorun çözme

becerileri algılarının yüksek olduğu, ayrıca aile, arkadaş ve hayatındaki özel kişiden algıladıkları desteğin problem çözme becerisini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başol (2014)'un hemşirelerin problem çözme becerilerinin kişilik özelliklerine göre incelediği çalışmasında, araştırmaya katılanların genel olarak problem çözme becerileri orta düzeyde olarak belirlenmiştir. Yaş değişkeni ile problem çözme algıları incelendiğinde yaş ortalamasının artmasıyla, problem çözme becerisinin arttığı gözlemlenmiştir. Medeni hal değişkeninin problem çözme beceri algılarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kelleci ve Gölbaşı (2004)'nın hemşirelerle yaptıkları çalışmalarında medeni durumlarının problem çözme becerilerine etki etmediği ve 30 yaş altı katılımcıların 30 yaş üstü katılımcılara göre problem çözme beceri algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Adagide (2008)'nin 15-49 yaş aralığındaki kadınlar üzerine yaptığı çalışmada 15-21 yaş aralığındaki kadınların sosyal sorun çözme becerileri diğer yaş gruplarından daha düşük çıkmıştır. Eğitim düzeyi yüksek kadınların, diğer kadınlardan daha yüksek sorun çözme becerilerine sahip olduğu görülmüştür. Gelir düzeyinin yüksek ve çalışma hayatının olması, kadınların sorun çözme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmada bekar kadınların sosyal sorun çözme düzeyleri evli, dul ve boşanmış kadınlara göre daha düşük bulunmuştur. Boşanmış ve dul kadınların, bekar ve evli kadınlara göre sosyal sorun çözme düzeyleri daha yüksektir. Kadınların sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça, sorun çözme becerilerinin azaldığı saptanmıştır. Sosyal desteğe sahip kadınların, sosyal desteği olmayan kadınlara göre sosyal sorun çözme becerileri daha yüksektir. Ayrıca kadınların problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıran (2012)'in çalışmasında suça karışmış kadınların sosyal sorun çözme ile çeşitli sosyo-demografik özelliklerin incelenmesinden elde edilen bilgiler ışığında; doğum yeri, yaşanan yer, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, gelir düzeyi ve cezaevine girmeden önce birlikte yaşadıkları kişiler değişkenlerine göre yapılan

ölçümde sadece eğitim düzeyinin sosyal sorun çözme becerileri üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Okur-yazar olmayan suça karışmış kadınların diğer eğitim düzeyindeki kadınlara göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bozboğa (2009)'ın ebelerle yaptığı çalışmada bekar olanların, 40 yaş üzerindekiilerin, çocuk sahibi olmayanların, düşük gelirli olanların ve eğitim seviyesi yüksek olanların sosyal sorun çözme becerileri daha yüksek bulunmuştur.

Dündar (2008)'ın polislerle yaptığı araştırmada, 40 yaşın altındaki polislerin sosyal sorun çözme becerileri 40 yaş ve üzerindeki polislerden daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, eğitim düzeyi arttıkça sorun çözme becerilerinde artış gözlenmiştir.

Kaya (2005)'nın hemşirelerin problem çözme becerilerini incelediği çalışmasında, ön lisans mezunu hemşirelerin lisans mezunlarına göre ve evli katılımcıların diğerlerine göre problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma alanı, veri toplama araçları ve içeriğine ilişkin bilgiler, verilerin toplanma yöntemi ve verilerin analizinde kullanılan istatistiki teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Mevcut çalışma, kadınların sosyal sorun çözme becerilerinin belirlenmesine ilişkin sorun çözme becerileri ile sosyo-demografik özellikleri arasında ilişkinin belirlenmesi ile ilgilidir. Kadınların sosyal sorun çözme becerileri ile ilgili genel olarak sorunlara yönelim, sorunu tanımlama, sorunlara seçenek üretme, soruna yönelik en uygun çözüm yoluna karar verme, sorunlara çözüm üretme becerileri gibi bazı alt boyutlardaki düşünce, algı ve becerilerinin belirlenmesine yönelik bir tarama (Survey) araştırmasıdır.

Survey denildiğinde ilk düşünülen, anket ve görüşme yöntemleridir (Kaptan, 1998, s.61). Belirli bir nüfustan ya da nüfusu temsil eden model gruptan özellikle belirli bir konuda bilgiye ulaşmak için yapılan tetkik, soruşturma ve araştırmalara survey denilmektedir (Arık, 1998, s.277).

Örnekleme elde olan imkanlar dahilinde geniş tutulmuştur. Bu kapsamda araştırmada örnekleme giren kadınların sosyal sorun çözme becerilerine ilişkin belirttikleri görüşler betimlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Alanı

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde ikamet etmekte olan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 2017 yılında İstanbul ilinde ikamet eden 18 yaş üstü okuma yazma bilen kadınlardan oluşmaktadır.

Bu çalışma grubunun Türkiye'deki diğer kadınların "Sosyal Sorun Çözme Becerileri" ile ilgili görüşlerini genel olarak yansıttığı kabul edilmiştir.

Ölçek ve kişisel bilgi formu İstanbul'da yaşayan 18 yaş üstü kadınlara (yardım alınarak) dağıtılmış, geçerli sayıda kitleye ulaşılmaya çalışılmıştır. 450 kadına dağıtılmış olan formların 44 adedi hatalı olduğu için, (29 tanesi yarım, 15 tanesi de çok sayıda işaretleme yapıldığı için geçersiz sayılmıştır) veri girişi yapılmadan, 406 kadın üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Bu araştırmada, daha önce yapılmış araştırmalardan yararlanılarak, İstanbul'da ikamet eden 18 yaş üstü kadınlara sosyo-demografik ayırıcı özelliklerinin elde edilmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formu ve sosyal sorun çözme becerilerinin incelenmesi için "Sosyal Sorun Çözme Envanteri" uygulanmıştır. Katılımcılara toplam 8 sayfa anket formu verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda sosyo-demografik durumlarının belirlenmesi için; yaş, yaşamının büyük bir bölümünün geçtiği yer, medeni durumu, kaç çocuğu olduğu, evinde kimlerle yaşamakta olduğu, eğitim durumuna ilişkin sorular yer almaktadır.

Aynı zamanda ekonomik düzeylerinin ve iş yaşamlarının belirlenmesi için; çalışma durumu, gelir durumu, aile ve sosyal yaşamındaki etki ve durumlarının belirlenmesi için; çözemediğini düşündüğü bir sorunu olduğunda kimden yardım istediğine dair bilgilerin oluşturduğu 9 maddelik soru kağıdı düzenlenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu Ek.1'de verilmiştir.

3.3.2. Sosyal Sorun Çözme Envanteri

D'Zurilla ve Nezu (1990) tarafından, insanların sosyal sorun çözme becerilerini kuram temelinde değerlendirmeye imkan sunmak için geliştirilen sosyal sorun çözme envanteri; SUNY-Stony Brook'taki Kafkas, Asyalı, Siyahi ve İspanyol kökenli kadın ve

erkek 192 üniversite öğrencisine; Fairleigh Dickinson Üniversitesi'ndeki Kafkas, siyahi, kadın ve erkek 107 üniversite öğrencisine; stres yönetimi programında ileri düzeyde strese sahip tümü Kafkas, kadın ve erkek 45 kişiye olmak üzere üç grup üzerinde uygulanmıştır.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri, modelini oluşturan iki ana ölçeği değerlendirmek için düzenlenen kendini bildirim tarzında bir değerlendirme formudur. Sosyal Sorun Çözme Envanteri (SSÇE)'ni oluşturan ölçekler; Sorun Yönelimi Ölçeği (SYÖ) ve Sorun Çözme Becerileri Ölçeği (SÇBÖ)'dir. Sosyal Sorun Çözme Envanterinin tamamı 70 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır ve bütün maddeler günlük hayattaki sorun çözme hallerini olumlu veya olumsuz ve bilişsel, duyuşsal, davranışsal durumlarını yansıtır. Sosyal Sorun Çözme ölçeğinin iki alt boyutundan biri olan Sorun Yöneliminin biliş, duyuş ve davranış olmak üzere üç, Sorun Çözmenin ise karar, çözüm, tanımlama ve seçenek olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır.

Sorun Yönelimi Ölçeği 30 madde ve 3 alt boyuta; Biliş Alt Ölçeği (10 madde), Duyuş Alt Ölçeği (10 madde) ve Davranış Alt Ölçeği (10 madde)'ne sahiptir. Sorun Çözme Becerileri Ölçeği 40 madde ve 4 alt boyuta; Sorun Tanımlanması ve Formülasyonu (10 madde), Seçenek Çözümlerin Oluşturulması (10 madde), Karar Verme (10 madde) ve Çözümü Gerçekleştirme ve Doğrulama Alt Ölçeği (10 madde)'ne sahiptir.

Envanterde bulunan 70 maddeye insanlardan beş derecede fikir bildirmeleri istenilir. Beşli likert ölçekte ifadeler; “benim için kesinlikle doğru değil-0 puan”, “benim için çok az doğru-1 puan”, “benim için orta düzeyde doğru-2”, “benim için oldukça doğru-3 puan”, benim için kesinlikle doğru-4 puan”. Olumsuz maddelerin puanlanması bu puanlamanın tam tersi şeklinde hesaplanmaktadır.

Alt ölçeklerden tek tek alınabilecek puan 0-40 arasında, Sorun Yönelimi Ölçeği (SYÖ) toplamından alınabilecek puan 0-120, Sorun Çözme Becerileri Ölçeği (SÇBÖ) toplamından alınabilecek puan 0-160 ve Sosyal Sorun Çözme Becerileri Ölçeği (SSÇBÖ)'nin tamamından alınabilecek puan 0-280 arasındadır (Akın, 2015, s.468).

Ölçek çok boyutlu bir ölçme aracıdır ve maddelerinin yarısı olumlu yarısı olumsuzdur ve olumsuz olan maddelere tersine puanlama yapılır. Olumlu ve olumsuz maddeler ölçeğin içerisinde alt boyutlara rastgele dağıtılmıştır (Akt. Duyan ve Gelbal, 2008). Ölçeğin uygulanma sonucunda yüksek çıkan puanlar, sorun çözme düzeyinin yüksek olduğunu; düşük çıkan puanlar sorun çözme düzeyinin düşük olduğunu belirtir.

3.3.2.1. Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Geçerlik Çalışması

Sosyal sorun çözme gerçek yaşamda karşılaşılan sorunların çözümü insanların güdüleriyle, tutumlarıyla ve duyuşsal özellikleriyle verdikleri tepkileri vurgular.

Mevcut envanterin maddelerinin talep edilen niteliklerde olması, envanterin güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması sebepleriyle, Türkiye’de yaşayan insanların da sosyal sorun çözme durumunu değerlendirmede kullanılabilir olduğu belirlenmiştir.

Türkçe formun çalışması 2008 yılında Duyan ve Gelbal tarafından formun orijinalindeki gibi üniversite öğrencileri üzerinde uygulanmış ve 353 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanan ölçeğin güvenilirliği kontrol edilmiştir.

Türkçe formun güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri sorun yönelim ölçeği için 0.93 (Duyuş alt ölçeği için 0.69, Davranış alt ölçeği için 0.88 ve Biliş alt ölçeği için 0.85). Cronbach Alpha değeri Sorun Çözme Becerileri ölçeği için 0.93 (Karar alt ölçeği için 0.84, Çözüm alt ölçeği için 0.78, Tanımlama alt ölçeği için 0.72 ve Seçenek alt ölçeği için 0.76). Ölçeğin tamamı için ise bu değer 0.95 çıkmıştır. Geçerlik için uygulanan faktör analizi neticesinde, ölçeğin iki boyutu olduğu; birinci faktöre ait toplam değişkenliği açıklama oranı %24.596, ikinci boyutunda %9.178 ve toplamında %33.775 olduğu bulunmuştur. Duyan ve Gelbal tarafından Türkçe geçerliği ve güvenilirliği ölçülen ölçeğin Türk halkı için geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır (Duyan ve Gelbal 2008).

Ölçeğin dilsel eşdeğerliğini belirlemek için iki hafta arayla 14 kişiye uygulanmış ve her iki ölçeğin puanları arasında korelasyon katsayısı .99 olduğu tespit edilmiştir (Akın, 2015, s.469)

Sosyal Sorun Çözme Envanteri (SSÇE) Ek.2’de verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın problemlerine yanıt vermek amacıyla örneklem dahilindeki kadınlara “Sosyal Sorun Çözme Becerileri”ne İlişkin Anket uygulanmıştır. Anketler bizzat araştırmacı tarafından uygulanmış ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan kadınların kişisel bilgileri ve görüşlerini betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır, sonuçlar tablolar halinde sunulup raporlaştırılmıştır. Anketlerin dağıtılması, toplanması, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması 2 ay kadar sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın verilerini kişisel bilgi formu ve yetişkinler için Sosyal Sorun Çözme Ölçeği oluşturmaktadır. Ölçek maddeleri ve kişisel bilgi formu soruları SPSS programında çözümlenmiştir.

Yapılan ölçeklerin sonuçları, sayısal olarak analiz yapan SPSS istatistik programına girilmiş olup negatif puanları ters çevrilmiştir. Sosyal Sorun Çözme Ölçeğinin 35 maddesi olumlu, diğer yarısı ise 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 54, 56, 59, 60, 63, 64, 67, 68, 69, 70. maddeler olumsuzdur.

Sosyal Sorun Çözme Ölçeği iki ölçeğin birleşiminden oluşmaktadır, bunlar Sorun Yönelimi ve Sorun Çözme Becerileri ölçekleridir. Mevcut envanterde 70 maddelik sorular ölçeklere ve onların alt boyutlarına dağıtılıp sınıflandırma yapılmıştır.

Envanterde Sorun Yönelimi Ölçeğinin sorularının madde numaraları 01, 03, 04, 06, 09, 10, 12, 15, 17, 18, 21, 23, 24, 26, 31, 37, 40, 42, 43, 47, 48, 50, 51, 54, 56, 59, 63, 64, 67, 68'dir.

Sorun Çözme Becerileri Ölçeğinin sorularının madde numaraları; Tanımlama alt boyutu 02, 13, 16, 20, 20, 38, 41, 44, 58, 66; Seçenek alt boyutu 08, 11, 27, 28, 29, 30, 34, 52, 62, 65; Karar alt boyutu 05, 07, 25, 32, 45, 53, 57, 60, 61, 70; Çözüm alt boyutu 14, 19, 22, 33, 35, 36, 46, 49, 55, 69'dur (Duyan ve Gelbal, 2008).

İstatistiksel analizlerde kişisel bilgilere ilişkin değişkenlere göre bu sınıflandırmaların farklılaşıp farklılaşmadığı kontrol edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan kadınların kişisel bilgileri ve görüşlerini betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır. Veri setine normallik testi yapılmış ve grubun normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Görüşleri betimlemek için alt gruplara Kruskal Wallis H Testi uygulanmış ve sonuçları tablolastırıp, yorumlanmıştır.

Bu test parametrik olmayan (nonparametrik) tek yönlü varyans analizidir. Veri dağılımında anormallikler olması parametrik test olan t-testinin koşulunun elde edilememesi, verilerin en az aralık ölçeğinde olmaması gibi sebeplerle, Tek Yönlü Anova'ya seçenek olarak uygulanır (<https://www.onlineistatistik.com/single-post/2016/12/11/Kruskal-Wallis-Testi-Nedir-Neden-Uygulanir-ve-Nerelerde-Kullanilir>).

Gruplar arası tek yönlü varyans analizinin nonparametrik alternatifi olan Kruskal Wallis H Testi, sürekli değişkenlere sahip üç veya daha fazla grup için mukayese yapmayı sağlar. Değerler dizili hale çevrilip, her grup için dizili ortalamalar karşılaştırılır. Bu yöntem gruplar arası çözümlerdir, bu sebepten ötürü farklı insanlar farklı grupların her birinde olmalıdır (Kalaycı, 2014, s.106).

BÖLÜM 4: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde araştırma konusuna yönelik geliştirilen ölçek ile kişisel bilgi formundan toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Yaşlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
18 – 25 Yaş	102	25.1
26 – 35 Yaş	117	28.8
36 – 45 Yaş	93	22.9
46 – 60 Yaş	77	19.0
60 ve Üzeri Yaş	17	4.2
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 102'si 18-25 yaş aralığında, 117'si 26-35 yaş aralığında, 93'ü 36-45 yaş aralığında, 77'si 46-60 yaş aralığında, 17'si ise 60 yaş üzerindedir.

Araştırmaya katılanların %25,1'i 18-25 yaş aralığında; %28,8'i 26-35 yaş aralığında; %22,9'u 36-45 yaş aralığında; %19'u 46-60 yaş aralığında; %4,2'si ise 60 yaş üzerindedir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu 18-35 yaş aralığındadır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Yaşamlarının Büyük Çoğunluğunu Geçirdikleri Yer Durumunun Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Köy	16	3.9
Kasaba	16	3.9
Şehir	124	30.5
Büyükşehir	250	61.6
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 16'sının yaşamının büyük çoğunluğunu köyde, 16'sının yaşamının büyük çoğunluğunu kasabada, 124'ünün şehirde, 250'sinin ise büyükşehirde geçirdiği belirtilmiştir.

Araştırmaya katılanların yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerlerin oranları; %3,9'u köy; %3,9'u kasaba; %30,5'i şehir; %61,6'sı ise büyükşehirdir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Evli	198	48.8
Bekar	169	41.6
Boşanmış	29	7.1
Eşi Ölmüş	10	2.5
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 198'inin evli, 169'unun bekar, 29'unun boşanmış, 10'unun ise eşi ölmüş olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılanların %48,8' i evli; %41,6'sı bekar; %7,1'i boşanmış; %2,5'i ise eşi ölmüş kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan evli kadınların sayısı en fazladır. Araştırmaya katılanların çoğunluğu evli ve bekar kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Çocuk Sahibi Olma Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Çocuk Yok	215	53.0
1 Çocuk	72	17.7
2-3 Çocuk	111	27.3
4 ve Daha Fazla Çocuk	8	2.0
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 215'inin çocuk sahibi olmadığı, 72'sinin 1 çocuk, 111'inün 2-3 çocuk, 8'inin de 4 ve daha fazla çocuk sahibi olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların %53' ünün çocuk sahibi olmadığı; %17,7'sinin 1 çocuk; %27,3'ünün 2-3 çocuk; %2'sinin ise 4 ve daha fazla çocuk sahibi olduğu belirlenmiş olup 4 ve üstü çocuk sahibi olanların sayısı oldukça az olup, çoğunluğunun çocuğu yoktur.

Tablo 5: Araştırmaya Katılanların Evde Birlikte Yaşama Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Yalnız	50	12.3
Arkadaş/Akraba	21	5.2
Eş/Çocuklar	216	53.2
Anne Baba	119	29.3
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 50'si yalnız yaşamakta, 21'i arkadaş/akraba ile yaşamakta, 216'sı eş ve çocukları ile yaşamakta, 119'u anne-babası ile yaşamaktadır.

Araştırmaya katılanların %12,3'ü yalnız yaşamakta; %5,2'si arkadaş/akraba ile yaşamakta; %53,2'si eş ve çocukları ile yaşamakta; %29,3'ü ise anne-babası ile yaşamaktadır. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası eşi ve/veya çocukları ile birlikte yaşamaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Okuryazar	3	0.7
İlköğretim	21	5.2
Lise	64	15.8
Ön lisans	92	22.7
Lisans	148	36.5
Lisansüstü	78	19.2
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 3'ünün okuryazar olduğu fakat diploma sahibi olmadığı, 21'inin ilköğretim, 64'ünün lise, 92'sinin ön lisans, 148'inin lisans, 78'inin ise lisansüstü mezunu olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların eğitim durumları; %0,7'si okuryazar fakat diploma sahibi değil; %5,2'si ilköğretim mezunu; %15,8'i lise mezunu; %22,7'si ön lisans mezunu; %36,5'i lisans mezunu; %19,2'si ise lisansüstü mezunudur.

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan kadınların yarısına yakını lisans mezunudur. Okuryazar olup da diploma sahibi olmayanların sayısı oldukça azdır.

Tablo 7: Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Çalışıyor	206	50.7
Çalışmıyor	158	38.9
Emekli	42	10.3
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 206'sı çalışan, 158'i halen çalışmamakta olan, 42'si ise emekli olan kadınlardan oluşmaktadır.

Araştırmaya katılanların %50,7'si çalışmakta; %38,9'u halen çalışmamakta; %42'si ise emekli olan kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu çalışmakta olan kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 8: Araştırmaya Katılanların Gelir Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
500 – 2000 TL	150	36.9
2001 – 4500 TL	164	40.4
4501 – 6000 TL	59	14.5
6001 TL ve üstü	33	8.1
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların 150'sinin gelirinin 500-2000 TL arası, 164'ünün gelirinin 2001-4500 TL arası, 59'unun gelirinin 4501-6000 TL arası, 33'ünün gelirinin ise 6001 TL ve üstü olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılanların %36,9'unun gelirinin 500-2000 TL arası; %40,4'ünün gelirinin 2001-4500 TL arası; %14,5'inin gelirinin 4501-6000 TL arası; %8,1'inin gelirinin ise 6001 TL ve üstü olduğu belirtilmiştir.

Tablo 9: Araştırmaya Katılanların Sorunlarda Yardım İstedikleri Kişi Durumlarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Anne Baba	106	26.1
Arkadaş	77	19.0
Eş/Sevgili	114	28.1
Diğer/Profesyonel yardım	37	9.1
Kimseden Yardım İstemem	72	17.7
Toplam	406	100,0

Araştırmaya katılanların karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak yardım istedikleri kişilerin kim olduğunun dağılımı şu şekildedir:

106'sı anne-babasından, 77'si arkadaşından, 114'ü eş ya da sevgilisinden, 37'si ise diğer bireylerden ya da profesyonel yardım istediklerini, 72'si ise kimseden yardım istemediklerini belirtmişlerdir.

Anne-babadan yardım isteyenlerin oranı %26,1; arkadaşından yardım isteyenlerin oranı %19; eş ya da sevgilisinden yardım isteyenlerin oranı %28,1; diğer bireylerden ya da profesyonel yardım isteyenlerin oranı %9,1; kimseden yardım istemeyenlerin oranı ise %17,7'dir.

Tablo 10: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yaş Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	18-25 yaş	102	163,94	4	19,795	.001	1-2 1-3 1-4
	26-35 yaş	117	211,41				
	36-45 yaş	93	214,31				
	46-60 yaş	77	236,45				
	60 yaş üstü	17	178,03				
Tanımlama	18-25 yaş	102	168,74	4	14,096	.007	1-4
	26-35 yaş	117	205,74				
	36-45 yaş	93	213,02				
	46-60 yaş	77	228,41				
	60 yaş üstü	17	231,82				
Seçenek	18-25 yaş	102	170,24	4	11,829	.019	1-4
	26-35 yaş	117	208,59				
	36-45 yaş	93	217,00				
	46-60 yaş	77	223,10				
	60 yaş üstü	17	205,35				
Karar	18-25 yaş	102	169,07	4	13,588	.009	1-3 1-4
	26-35 yaş	117	206,93				
	36-45 yaş	93	222,70				
	46-60 yaş	77	222,77				
	60 yaş üstü	17	194,18				
Çözüm	18-25 yaş	102	183,91	4	4,777	.311	--
	26-35 yaş	117	202,44				
	36-45 yaş	93	213,40				
	46-60 yaş	77	218,38				
	60 yaş üstü	17	206,82				

Tablo 10'daki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri yönelim boyutunda yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=19,795$; $p<.01$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, 18-25 arası yaş grubunun 26-35 yaş grubu, 36-45 yaş grubu ve 46-60 yaş grubu arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre 18-25 yaş arası kadınların sorunlara yönelim becerilerinin 26-35 yaş arası, 36-45 yaş arası ve 46-60 yaş arasında olan kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Kadınların sorunu tanımlama ve seçenek çözümlerin oluşturulması alt boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir (Tanımlama: $X^2=14,096$; $p<.01$; Seçenek: $X^2=11,829$; $p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde 18-25 yaş grubu ile 46-60 yaş grubu arasında olduğu görülmektedir. Buna göre 18-25 yaş arası

kadınların sorunu tanımlama ve seçenek çözüm oluşturma becerilerinin 46-60 yaş arası kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır.

Karar verme alt boyutu incelendiğinde de yine gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır ($X^2=13,588; p<.01$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde 18-25 yaş grubu ile 36-45 yaş grubu ve 46-60 yaş grubu arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre 18-25 yaş arası kadınların en uygun çözüm yoluna karar verme becerilerinin 36-45 ve 46-60 yaş arasındaki kadınlara göre daha düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yaşamının Büyük Çoğunluğunu Geçirdiği Yer Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X^2	P	Fark
Yönelim	Köy	16	122,97	3	13,449	.004	1-4
	Kasaba	16	168,84				
	Şehir	124	191,51				
	Büyükşehir	250	216,82				
Tanımlama	Köy	16	137,50	3	8,189	.042	1-4
	Kasaba	16	170,47				
	Şehir	124	197,71				
	Büyükşehir	250	212,71				
Seçenek	Köy	16	152,84	3	9,603	.022	1-4 2-4
	Kasaba	16	155,09				
	Şehir	124	191,88				
	Büyükşehir	250	215,60				
Karar	Köy	16	123,41	3	14,280	.003	1-4
	Kasaba	16	176,72				
	Şehir	124	188,07				
	Büyükşehir	250	217,99				
Çözüm	Köy	16	138,47	3	6,953	.073	--
	Kasaba	16	191,69				
	Şehir	124	196,00				
	Büyükşehir	250	212,14				

Tablo 11'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların, sosyal sorun çözme becerileri yönelim boyutunda yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=13,449; p<.01$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, köy ile büyükşehir grubu arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre yaşamının çoğunluğunu köyde geçiren kadınların sorunlara yönelim becerilerinin, büyükşehirde geçiren kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Kadınların sorunu tanımlama ve seçenek alt boyutlarında yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir (Tanımlama: $X^2=8,189$; $p<.05$; Seçenek: $X^2=9,603$; $p<.05$).

Farkın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde köy, kasaba ve büyükşehir grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre yaşamının çoğunluğunu köyde geçiren kadınların, sorunu tanımlama ve seçenek oluşturma becerilerinin, yaşamını kasabada ve büyükşehirde geçiren kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yaşamının çoğunluğunu kasabada geçiren kadınların seçenekler oluşturma becerilerinin, yaşamını büyükşehirde geçiren kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmektedir.

Karar verme alt boyutu incelendiğinde de yine gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır ($X^2=14,280$; $p<.01$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde yaşamının çoğunluğunu köyde geçiren kadınların en uygun çözüm yoluna karar verme becerilerinin, yaşamını büyükşehirde geçiren kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 12: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Evli	198	217,55	3	7,514	.057	--
	Bekar	169	184,82				
	Boşanmış	29	217,09				
	Eşi Ölmüş	10	201,75				
Tanımlama	Evli	198	209,06	3	3,263	.353	--
	Bekar	169	192,41				
	Boşanmış	29	228,12				
	Eşi Ölmüş	10	209,50				
Seçenek	Evli	198	209,17	3	2,509	.474	--
	Bekar	169	193,24				
	Boşanmış	29	221,66				
	Eşi Ölmüş	10	212,05				
Karar	Evli	198	210,25	3	2,273	.518	--
	Bekar	169	193,26				
	Boşanmış	29	211,50				
	Eşi Ölmüş	10	219,70				
Çözüm	Evli	198	203,62	3	,982	.806	--
	Bekar	169	199,52				
	Boşanmış	29	220,43				
	Eşi Ölmüş	10	219,30				

Tablo 12'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri tablodaki alt boyutlara göre incelendiğinde medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 13: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Çocuk Yok	215	197,20	3	7,440	.059	--
	1 Çocuk	72	222,62				
	2-3 Çocuk	111	209,72				
	4+ Çocuk	8	114,56				
Tanımlama	Çocuk Yok	215	196,63	3	8,860	.031	1-4 2-4 3-4
	1 Çocuk	72	211,40				
	2-3 Çocuk	111	218,92				
	4+ Çocuk	8	103,06				
Seçenek	Çocuk Yok	215	201,33	3	5,279	.152	--
	1 Çocuk	72	210,62				
	2-3 Çocuk	111	209,53				
	4+ Çocuk	8	114,19				
Karar	Çocuk Yok	215	197,45	3	8,393	.039	1-4 2-4 3-4
	1 Çocuk	72	212,78				
	2-3 Çocuk	111	216,52				
	4+ Çocuk	8	102,00				
Çözüm	Çocuk Yok	215	198,26	3	8,609	.035	1-4 2-4 3-4
	1 Çocuk	72	216,76				
	2-3 Çocuk	111	212,71				
	4+ Çocuk	8	97,25				

Tablo 13'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri tanımlama, karar verme ve çözüm boyutlarında sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (tanımlama: $X^2=8,860$; karar verme: $X^2=8,393$; çözüm: $X^2=8,609$ $p<.05$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde tanımlama, karar verme, çözüm alt boyutlarında, dört ve daha fazla çocuğa sahip olanlar ile çocuğu olmayanlar, 1 çocuğu olanlar ve 2-3 çocuğu olanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre, 4 çocuğa sahip olanların sorunu tanımlama, en uygun çözüm yoluna karar verme ve çözüm üretme becerilerinin diğer gruplardaki kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 14: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Birlikte Yaşadıkları Kişi(ler) Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Yalnız	50	219,65	3	8,002	.046	1-4 3-4
	Arkadaş/Akraba	21	198,71				
	Eş/Çocuklar	216	213,90				
	Anne Baba	119	178,68				
Tanımlama	Yalnız	50	201,20	3	4,184	.242	--
	Arkadaş/Akraba	21	186,33				
	Eş/Çocuklar	216	214,02				
	Anne Baba	119	188,40				
Seçenek	Yalnız	50	210,72	3	4,050	.256	--
	Arkadaş/Akraba	21	198,17				
	Eş/Çocuklar	216	212,03				
	Anne Baba	119	185,93				
Karar	Yalnız	50	210,71	3	3,179	.365	--
	Arkadaş/Akraba	21	196,83				
	Eş/Çocuklar	216	210,95				
	Anne Baba	119	188,12				
Çözüm	Yalnız	50	202,07	3	.881	.830	--
	Arkadaş/Akraba	21	180,86				
	Eş/Çocuklar	216	205,89				
	Anne Baba	119	203,76				

Tablo 14'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri yönelim boyutunda birlikte yaşadıkları kişi veya kişiler değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=8,002$; $p<.05$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, yalnız yaşayanlar, eş ve çocukları ile yaşayanlar ve anne-babasıyla yaşayanlar grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre anne ve babasıyla yaşayan kadınların sorunlara yönelim becerilerinin, yalnız yaşayan ve eş ve çocuklarıyla yaşayan kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerilerinin; tanımlama, seçenek oluşturma, karar verme ve çözüm boyutlarında gruplar arasında birlikte yaşadıkları kişi veya kişiler değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 15: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Okuryazar	3	146,17	5	22,297	.000	2-3 2-4 2-5 2-6
	İlköğretim	21	94,76				
	Lise	64	196,33				
	Ön lisans	92	206,17				
	Lisans	148	209,73				
	Lisansüstü	78	225,88				
Tanımlama	Okuryazar	3	167,50	5	25,330	.000	2-3 2-4 2-5 2-6
	İlköğretim	21	86,14				
	Lise	64	214,47				
	Ön lisans	92	204,00				
	Lisans	148	202,87				
	Lisansüstü	78	228,09				
Seçenek	Okuryazar	3	267,50	5	17,406	.004	2-4 2-5 2-6
	İlköğretim	21	114,07				
	Lise	64	187,84				
	Ön lisans	92	203,10				
	Lisans	148	210,67				
	Lisansüstü	78	224,84				
Karar	Okuryazar	3	137,83	5	15,580	.008	2-5 2-6
	İlköğretim	21	123,79				
	Lise	64	196,86				
	Ön lisans	92	193,99				
	Lisans	148	212,23				
	Lisansüstü	78	227,58				
Çözüm	Okuryazar	3	196,50	5	14,753	.011	2-3 2-4 2-5 2-6
	İlköğretim	21	110,76				
	Lise	64	200,51				
	Ön lisans	92	215,86				
	Lisans	148	205,51				
	Lisansüstü	78	212,79				

Tablo 15'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri bütün boyutlarda eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (yönelim: $X^2=22,297$, tanımlama: $X^2=25,330$, seçenek: $X^2=17,406$, karar verme: $X^2=15,580$, $p<.01$; çözüm: $X^2=14,753$, $p<.05$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, ilköğretim mezunu olanların bulunduğu grubunun, okuryazar grubu haricindeki gruplarla arasında anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Buna göre ilköğretim mezunu olan kadınların, sorunlara yönelim, sorunu tanımlama, seçenek üretme, karar verme ve çözüm bulma becerilerinin lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre anlamlı olarak daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Lisansüstü mezunu olan kadınların, diğerlerine göre sorunlara yönelim becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir. Lisansüstü mezunu olan kadınların, diğerlerine göre sorunu tanımlama becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Lisansüstü mezunu olan kadınların, ilköğretim, lisans, ön lisans mezunu olan kadınlara göre sorunlara seçenek üretme becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Lisansüstü mezunu olan kadınların, diğerlerine göre sorunu en uygun çözüm yoluna karar verme becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Ön lisans mezunu olan kadınların, diğerlerine göre soruna çözüm üretme becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 16: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Çalışıyor	206	216,48	2	17,064	.000	1-2 2-3
	Çalışmıyor	158	175,34				
	Emekli	42	245,74				
Tanımlama	Çalışıyor	206	218,62	2	15,433	.000	1-2 2-3
	Çalışmıyor	158	175,48				
	Emekli	42	234,73				
Seçenek	Çalışıyor	206	223,00	2	15,518	.000	1-2
	Çalışmıyor	158	174,93				
	Emekli	42	215,32				
Karar	Çalışıyor	206	223,58	2	15,090	.001	1-2
	Çalışmıyor	158	175,65				
	Emekli	42	209,81				
Çözüm	Çalışıyor	206	214,18	2	5,785	.055	
	Çalışmıyor	158	186,00				
	Emekli	42	216,96				

Tablo 16'daki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların, sosyal sorun çözme becerileri çözüm boyutu haricindeki bütün boyutlarda çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir (yönelim:X²=17,064, tanımlama:X²=15,433, seçenek:X²=15,518, karar verme:X²=15,090; p<.01).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, yönelim alt boyutunda çalışan – çalışmayan arasında çalışanların lehine; çalışmayan ve emekli arasında emekliler lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Çıkan sonuçlara göre çalışmayanların sorun çözmeye yönelim becerileri en düşük, emeklilerin en yüksek olduğu söylenebilir.

Tanımlama alt boyutunda çalışan-çalışmayan arasında çalışanların lehine; çalışmayan ve emekli arasında emekliler lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Çıkan sonuçlara göre çalışmayanların sorunu tanımlama becerileri en düşük, emeklilerin en yüksek olduğu söylenebilir.

Seçenek alt boyutunda çalışan-çalışmayan arasında çalışanların lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Karar verme alt boyutunda çalışan-çalışmayan arasında çalışanların lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların uygun çözüm üretme becerileri arasında ise anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 17: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	500-2000TL	150	167,87	3	26,610	.000	1-2 1-3 1-4
	2001-4500TL	164	212,78				
	4501-6000TL	59	249,35				
	6000TL Üzeri	33	237,33				
Tanımlama	500-2000TL	150	170,55	3	20,208	.000	1-2 1-3
	2001-4500TL	164	219,10				
	4501-6000TL	59	238,35				
	6000TL Üzeri	33	213,42				
Seçenek	500-2000TL	150	174,31	3	19,690	.000	1-2 1-3
	2001-4500TL	164	210,13				
	4501-6000TL	59	249,63				
	6000TL Üzeri	33	220,79				
Karar	500-2000TL	150	168,30	3	22,768	.000	1-2 1-3
	2001-4500TL	164	219,40				
	4501-6000TL	59	239,42				
	6000TL Üzeri	33	220,29				
Çözüm	500-2000TL	150	181,12	3	9,676	.022	1-2 1-3
	2001-4500TL	164	219,30				
	4501-6000TL	59	219,82				
	6000TL Üzeri	33	197,50				

Tablo 17'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri bütün boyutlarda gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (yönelim: $X^2=26,610$, tanımlama: $X^2=20,208$, seçenek: $X^2=19,690$, karar verme: $X^2=22,768$, $p<.01$; çözüm: $X^2=9,676$, $p<.05$).

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde, geliri 500-2000TL arası olan grubun sorunlara yönelim, sorunu tanımlama, sorunlara seçenek üretme, en uygun çözüm yoluna karar verme, sorunlara çözüm üretme becerilerinin en düşük seviyede olduğu ve geliri 4501-6000TL arası olan grubun ise diğer gruplara göre en yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18: Araştırmaya Katılanların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Yardım İstedikleri Kişi Değişkenine Göre İncelendiği Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	Sd	X ²	P	Fark
Yönelim	Anne-Baba	106	192,36	4	3,870	.424	
	Arkadaş	77	215,25				
	Eş/Sevgili	114	212,33				
	Diğer / Profesyonel	37	213,54				
	Hiç Kimseden Yardım İstemem	72	188,19				
Tanımlama	Anne-Baba	106	190,49	4	12,497	.014	1-4 3-4 4-5
	Arkadaş	77	215,08				
	Eş/Sevgili	114	206,75				
	Diğer / Profesyonel	37	254,95				
	Hiç Kimseden Yardım İstemem	72	178,69				
Seçenek	Anne-Baba	106	188,59	4	7,999	.092	
	Arkadaş	77	222,18				
	Eş/Sevgili	114	196,41				
	Diğer / Profesyonel	37	240,70				
	Hiç Kimseden Yardım İstemem	72	197,58				
Karar	Anne-Baba	106	190,75	4	9,311	.054	
	Arkadaş	77	212,16				
	Eş/Sevgili	114	205,05				
	Diğer / Profesyonel	37	250,89				
	Hiç Kimseden Yardım İstemem	72	186,21				
Çözüm	Anne-Baba	106	202,19	4	3,914	.418	
	Arkadaş	77	212,68				
	Eş/Sevgili	114	195,68				
	Diğer / Profesyonel	37	232,92				
	Hiç Kimseden Yardım İstemem	72	192,88				

Tablo 18'deki analiz sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların sosyal sorun çözme becerileri tanımlama boyutunda, yardım istedikleri kişi değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($X^2=12,497$, $p<.05$). Diğer alt boyutlarında ise anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tanımlama alt boyutunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığı incelendiğinde ise; anne-babasından yardım isteyenler ile diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenler arasında, diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenlerin lehine;

Eşi ya da sevgilisinden yardım isteyenler ile diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenler arasında, diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenlerin lehine;

Diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenler ile hiç kimseden yardım istemeyenler arasında, diğer/profesyonel kişilerden yardım isteyenlerin lehine farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 19: Araştırmaya Katılan Kadınların Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin Ortalama Puanları

- 1,00 – 1,80 Benim için kesinlikle doğru değil
1,81 – 2,60 Benim için çok az doğru
2,61 – 3,40 Benim için orta düzeyde doğru
3,41 – 4,20 Benim için oldukça doğru
4,21 – 5,00 Benim için kesinlikle doğru

	Ortalama	%
Soruna Yönelim	3,58	71,6
Sorun Çözme	3,72	74,4

Araştırmaya katılan kadınların soruna yönelim boyutu puan ortalaması 3,58'dir. Bu da ölçekte "Benim İçin Oldukça Doğru" ifadesine denk gelmektedir. Yüzde olarak incelediğimizde ise kadınlar sorunlara yönelimde %71,6 düzeyinde kendilerini yeterli görmektedirler. Sorun çözme envanterinde ise ortalama 3,72'dir ve "Benim İçin Oldukça Doğru" ifadesine denk gelmektedir. Yüzelik olarak incelendiğinde ise araştırmaya katılan kadınlar sorun çözmede %74,4 düzeyinde kendilerini yeterli görmektedirler.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde istatistik analiz sonucunda elde edilmiş olan sonuçlar ve geliştirilen öneriler bulunmaktadır. Araştırmanın problemi ve soruları literatürdeki ilgili kaynaklar üzerinde incelemeye alınarak, ilişkilendirilmeye çalışılmış ve yorumlanmıştır.

Yapılan araştırmalara göre, daha önce yaş, eğitim durumu, çalışma durumu gibi sadece demografik değişkenler açısından genel olarak kadınların sosyal sorun çözme becerilerini inceleyen, SSÇE kullanılarak gerçekleştirilmiş, bir çalışma olmadığı görülmektedir. Bu nedenle yapılmış araştırma alanında tek olma özelliği taşımaktadır.

Herhangi bir ayırıcı özellik kullanılmaksızın, genel olarak sadece kadınlar üzerinde Sosyal Sorun Çözme Envanteriyle yapılmış bir çalışmaya literatürde rastlanmadığı için SSÇE ile ilgili bir karşılaştırma yapılamamıştır. Bu sebeple mevcut araştırma, yapılmış araştırmalardan demografik özellikler kıyaslanarak, tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların sorun çözme beceri düzeylerinin iyi olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni büyük çoğunluğu 18-35 yaşları arasında, yarısından fazlası lisans ve lisansüstü kadınlardan oluştuğundan dolayı olabilir. Genç yetişkinlerin ve eğitim durumu yüksek olan bireylerin sorun çözme beceri algılarının yüksek bulunduğu alan yazıda ilgili araştırmalardan da görülmektedir.

Kadınların demografik bilgilerinin dağılımı;

Yaş aralıkları. %25,1'i 18-25 yaş aralığında, %28,8'i 26-35 yaş aralığında, %22,9'u 36-45 yaş aralığında, %19'u 46-60 yaş aralığında, %4,2'si ise 60 yaş üzerindedir. Büyük çoğunluğu 18 – 35 yaş aralığındadır.

Yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerlerin oranları. %3,9'u köy, %3,9'u kasaba, %30,5'i şehir, %61,6'sı ise büyükşehirdir. Araştırmaya katılan kadınların çoğunluğunun yaşamlarının büyük kısmını geçirdikleri büyükşehirdir.

Medeni durumları. %48,8' i evli, %41,6'sı bekar, %7,1'i boşanmış, %2,5'i ise eşi ölmüş kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan evli kadınların sayısı en fazladır. Araştırmaya katılanların çoğunluğu evli ve bekar kadınlardan oluşmaktadır.

Çocuk varlığı. %53'ünün çocuk sahibi olmadığı, %17,7'sinin 1 çocuk, %27,3'ünün 2-3 çocuk, %2'sinin ise 4 ve daha fazla çocuk sahibi olduğu belirlenmiş olup 4 ve üstü çocuk sahibi olanların sayısı oldukça az olup, çoğunluğunun çocuğu yoktur.

Kimlerle yaşadığı. %12,3'ü yalnız yaşamakta, %5,2'si arkadaş/akraba ile yaşamakta, %53,2'si eş ve/veya çocukları ile yaşamakta, %29,3'ü ise anne-babası ile yaşamaktadır. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası eşi ve/veya çocukları ile birlikte yaşamaktadır.

Eğitim durumları. %0,7'si okuryazar fakat diploma sahibi değil, %5,2' si ilköğretim mezunu, %15,8'i lise mezunu, %22,7'si ön lisans mezunu, %36,5'i lisans mezunu, %19,2'si ise lisansüstü mezundur. Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan kadınların yarısına yakını lisans mezundur. Okuryazar olup da diploma sahibi olmayanların sayısı oldukça azdır.

Çalışma durumu. %50,7' si çalışmakta, %38,9'u halen çalışmamakta, %42'si ise emekli olan kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu çalışmakta olan kadınlardan oluşmaktadır.

Gelir durumu. %36,9'unun gelirinin 500-2000 TL arası, %40,4'ünün gelirinin 2001 – 4500 TL arası, %14,5'inin gelirinin 4501-6000 TL arası, %8,1'inin gelirinin ise 6001 TL ve üstü olduğu belirtilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların büyük çoğunluğunun gelir aralığı 500-4500 arasındadır.

Yardım alma isteme durumları. Anne-babadan yardım isteyenlerin oranı %26,1, arkadaşından yardım isteyenlerin oranı %19, eş ya da sevgilisinden yardım isteyenlerin oranı %28,1, diğer bireylerden yardım isteyenlerin oranı %9,1, kimseden yardım istemeyenlerin oranı ise %17,7'dir. Sonuçlarda birbirine yakın değerler çıkmış olmasına

karşın yardım isteyenler ve istemeyenler arasında yardım isteyenlerin çoğunlukta olduğu görölmektedir.

Bu araştırma, İstanbul ilinde yaşayan kadınların çeşitli sosyo-demografik özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkileri incelemek üzere hazırlanmış ve aşağıda sunulan sonuçlar elde edilmiştir:

1.) Yaş değişkeni, beş grup üzerinden incelenmiş ve 18-25 ile 26-35 yaşları arasındaki katılımcılar, genel katılımcıların yaklaşık %54'ünü oluşturmuşlardır. Sosyal sorun çözme becerileri alt boyutlarıyla birlikte yaş değişkeni ile incelendiğinde, çözüm alt boyutu dışında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Buna göre; yönelim, tanımlama, seçenek ve karar alt boyutlarında yaş ile sosyal sorun çözme becerisi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Fakat 60 yaşından sonrası için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yapılan araştırmada yaş arttıkça, sorun yönelim puanı ve sorun çözme becerileri alt boyutlarından çözüm hariç diğer boyutlarında artış görölmektedir. Literatür incelendiğinde benzer sonuca ulaşan araştırmalar mevcuttur. D'Zurilla, Maydeu-Olivares ve Kant (1998) çalışmasında; genç yetişkinlikten orta yaşa doğru sorun yönelimi becerisinde artış görülürken, yaşlılıkta düştüğü belirlenmiştir. Mevcut çalışmada 60 yaş sonrası için istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır.

Aydın Aslan (2015)'ın yapmış olduğu çalışmada, yaş ortalaması arttıkça, seçenek oluşturma ve karar verme becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Taylan (1990) ve Ulupınar (1997) üniversite öğrencilerin problem çözme düzeylerinde yaş arttıkça problem çözme becerilerinin arttığını bulmuşlardır (Akt. Bilge ve Aslan, 2000).

Aynı şekilde, yaş ortalamasının artmasıyla birlikte sorun çözme becerilerinin arttığı sonucuna ulaşan pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların arasında; Polat (2013), Koç (2015), Nazlı (2013), Başol (2014), Adagide (2008) ve Bozboğa (2009)'nın çalışmaları gösterilebilir.

Bilge ve Aslan (2000), Yılmaz, Karaca ve Yılmaz (2009) ve Tercanlı (2011)'ı yaptıkları çalışmalarda, yaş değişkeninin problem çözme düzeylerinde bir fark oluşturmadığı sonucuna varmışlardır.

Tersi olarak yaş ortalamasının artmasıyla sorun çözme beceri puanlarında düşüş görülen çalışmalara örnek olarak; Kelleci ve Gölbaşı (2004) ve Dünder (2008)'in çalışmaları gösterilebilir.

Sonuçların farklılığı, çalışmaların yapıldığı meslek gruplarının, o mesleğe sahip kişilerde neden olduğu yıpranma payının değişkenlik göstermesi ya da bazı çalışmaların sadece öğrencilerle yapılıyor olmasından kaynaklı olabilir.

2.) Katılımcıların %61,6'sı yaşamlarının büyük bölümünü büyükşehirde, %30,5'i ise şehirde geçirmiştir. Kadınların yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yer değişkeni ile sosyal sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sosyal sorun çözme becerileri alt boyutlarından yönelim, tanımlama, seçenek ve karar boyutlarında yaşanılan yerin büyüklüğü ile sosyal sorun çözme becerileri arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Bunun nedeni büyükşehir ve şehir merkezlerinde yaşayan insanların, şehrin sorunlarına karşı daha fazla deneyim sahibi olmalarına, daha fazla sorunla karşı karşıya kalmalarına, yaşantı kazanmalarına ve bu sebeple de sorun çözme becerilerinde yeterli hissetmelerine neden oluyor olabilir.

Mevcut sonucu destekleyen araştırmalar arasında; Koç (2015) ve Polat (2013)'in çalışmaları örnek gösterilebilir.

Yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yerin, sorun çözme becerilerine etkisi olmadığı sonucuna ulaşan; Tezel, Arslan, Topal, Aydoğan, Koç, Şenlik (2009), Yılmaz, Karaca, Yılmaz (2009) ve Bilge ve Aslan (2000)'in yaptığı çalışmalar literatürde yerini almıştır.

Etkisi olmadığı sonucuna ulaşan çalışmaların genel olarak öğrencilerle yapılmış olduğu görülmüştür. Bilge ve Aslan tarafından yapılan çalışmada köy ve kasabada yaşamış olan öğrencilerin, şehirde büyümüş olanlarla aynı okulda olmalarından kaynaklı kendilerini daha olumlu algılıyor olabilirler şeklinde yorumlanmıştır.

3.) Araştırmaya katılan kadınların yarıya yakını evli ve %41,6'sı ise bekadır. Bu iki grup katılımcıların neredeyse %90'ını oluşturmaktadır. Sosyal sorun çözme becerileri bütün alt boyutlarıyla incelendiğinde, medeni durum ile anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Medeni durumun sorun çözme becerilerine etki etmediği sonucunu destekleyen çalışmalara örnek olarak Polat (2013), Erzincanlı (2010), Aydın Aslan (2015), Başol (2014) ve Kıran (2012)'in çalışmaları sayılabilir.

Farklı sonuçlar elde etmiş olan çalışmalarda da; Nazlı (2013) yaptığı çalışmada, evlilerin, bekarlara göre problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğunu ve Duran (2015) da çalışmasında sorun tanımlama alt boyutunda evlilerin bekarlara göre daha yüksek puan aldıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Ulupınar (1997) ve Kaya (2005) çalışmalarında evli bireylerin problem çözme becerilerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tercanlı (2011) ve Bozboğa (2009) bekarların diğerlerine göre problem çözme algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Koç (2015) ve Adagide (2008) yapmış oldukları çalışmalarda boşanmış olanların diğerlerine göre problem çözme becerileri algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4.) Kadınların yarısından fazlasının (%53) çocuğu yoktur. %45'lik bir dilim ise dörtten daha az çocuğa sahiptir. Çocuk sayısı ile sosyal sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Dört ve daha fazla çocuğa sahip olan kadınların aldığı puanlar,

tanımlama, karar verme ve çözüm alt boyutlarında diğer kadınlardan daha düşük seviyededir.

Çocuk sahibi olma durumunun sorun çözme ile ilgisinin araştırıldığı çalışmalara göre; Polat (2013) çocuk sahibi olma durumunun sorun çözme becerilerine etki etmemesiyle birlikte, çocuk sahibi olmayanların sorun yönelimi becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Adagide (2008) kadınlarla yapmış olduğu çalışmada mevcut araştırmayı destekler sonuç elde etmiş ve çocuk sayısının artmasıyla sorun çözme beceri düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Bozboğa (2009)'nın yapmış olduğu çalışmanın sonucuna göre ise çocuğu olmayanların problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kıran (2012) çalışmasında mevcut çalışmanın tersi bir sonuca ulaşılmış çocuk sayısı değişkeninin problem çözme becerisine etki etmediği bulunmuştur. Kıran'ın çalışması da kadınlarla gerçekleştirilmiş olup, cezaevinde bulunan kadınları etkileyen farklı faktörlerin olabilmesi sebebiyle karşıt görüş oluşturmuş olabileceği düşünülmektedir.

5.) Evde birlikte yaşama durumu bakımından araştırmaya katılan kadınların yarısından biraz daha fazlası eş ve/veya çocuklarıyla birlikte yaşamaktadır. Bu değişkenin sosyal sorun çözme becerileri ile ilişkisinde sadece yönelim alt boyutunda anlamlı bir farklılık vardır. Yönelim alt boyutu incelendiğinde, ebeveynleriyle yaşayan kadınların yönelim becerileri diğer kadınlardan daha düşük bulunmuştur. Diğer alt boyutlardan; tanımlama, seçenek oluşturma, karar verme ve çözüm boyutlarında kadınların birlikte yaşadıkları kişi veya kişiler değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Ulupınar (1997)'ın yapmış olduğu çalışmaya göre yalnız yaşayanların problem çözme becerileri algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıran (2012)'in çalışmasında birlikte yaşadığı kişilerin sorun çözme becerilerine etki etmediği sonucu elde edilmiştir. Mevcut çalışmada ise sadece soruna yönelim boyutunda ebeveynleriyle yaşayanların daha düşük çıkması nedeniyle Kıran'ın sonucu mevcut çalışmayı kısmen destekler niteliktedir.

6.) Eğitim durumu değişkeni ele alındığında, ön lisans ve üstü eğitim alan kadınların oranı %78,4 olarak saptanmıştır. Sosyal sorun çözme becerileri alt boyutlarıyla incelendiğinde, eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yönelim, tanımlama, seçenek oluşturma ve karar verme alt boyutlarında lisansüstü eğitim durumunun daha yüksek sosyal sorun çözme becerilerine sahip olduğu saptanmıştır. Bu dört alt ölçekte, ilköğretimden lisansüstü eğitime kadar eğitim durumu ve sosyal sorun çözme becerileri arasında pozitif ve anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca ön lisans mezunu kadınların diğerlerine göre çözümü uygulama alt boyutunda diğerlerine göre daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Bu araştırmayı destekler sonuçlara ulaşan Tercanlı (2011), Adagide (2008), Dündar (2008) ve Bozboğa (2009)'nın çalışmaları gösterilebilir.

Eğitim durumunun etki etmediği sonucuna ulaşan Duran, (2015) ve Aydın Aslan (2015)'in çalışmaları örnek verilebilir.

Farklı sonuçlar alan araştırmalarda Nazlı (2013), lise mezunlarının lisans mezunlarına göre; Kıran (2012), okur-yazar olmayanların diğerlerine göre problem çözme becerileri algılarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Kaya (2005)'nin yapmış olduğu çalışmaya göre, ön lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre problem çözme becerilerinden aldığı puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışma mevcut çalışmayı kısmen destekler niteliktedir. Mevcut çalışma sonucuna göre sadece çözüm alt boyutunda ön lisans mezunlarının diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

7.) Araştırmaya katılan 406 kadının yarısı çalışıyor durumdadır. Sosyal sorun çözme becerileri bütün alt boyutlarıyla incelendiğinde, çözüm alt boyutu haricinde diğer bütün boyutlarda çalışmayan kadınlar aleyhinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Adagide (2008)'nin çalışmasına göre çalışan kadınların, çalışmayan kadınlara göre problem çözme beceri algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve mevcut çalışmayı destekler niteliktedir.

Böylece, çalışan kadınların iş hayatındaki edindikleri deneyimlerin ve ekonomik özgürlüğünü kazanmanın vermiş olduğu özgüven duygusunun sosyal hayatlarında karşılarına çıkan sorunları çözme becerilerine olumlu etki ettiği söylenebilir.

8.) Gelir dağılımı sosyal sorun çözme becerileri alt boyutlarıyla incelendiğinde bütün boyutlarda anlamlı bir fark saptanmıştır. Geliri 500-2000TL arası olan grubun sorunlara yönelim, sorunu tanımlama, sorunlara seçenek üretme, en uygun çözüm yoluna karar verme, sorunlara çözüm üretme becerilerinin en düşük seviyede olduğu ve geliri 4501-6000TL arası olan grubun ise diğer gruplara göre en yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Buna göre, 4501-6000 TL'ye kadar gelir dağılımı ve sosyal sorun çözme becerisi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. 6000 TL üzerinde geliri olanlar ile anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu araştırmanın sonucuna göre, gelir düzeyinin artmasıyla sorun çözme becerilerinin arttığı; fakat bunun sadece orta sınıf ve alt sınıf ekonomik düzeye sahip olan kadınlar arasında etkili bir değişken olduğu düşünülebilir.

Gelir düzeyi arttıkça sorun çözme beceri algılarının arttığı sonucuna ulaşmış çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalara örnek olarak Koç (2015), Bilge ve Aslan (2000), Kasap (1997), Akbaş (2005), Terzi (2003) ve Adagide (2008)'nin araştırmaları gösterilebilir.

Bunun yanı sıra gelir düzeylerinin sorun çözme becerilerine etki etmediği sonucuna ulaşan çalışmalar ise Yılmaz, Karaca, Yılmaz (2009), Erzincanlı (2010), Tezel, Arslan, Topal, Aydoğan, Koç, Şenlik (2009) ve Kıran (2012)'in araştırmalarıdır.

9.) Yardım istenilen kişiyi belirleyen sosyo-demografik soruda, seçenekler birbirine yakın sayıda işaretlenmiştir. Yardım isteyip, istememe durumları arasında yardım isteyenlerin oranı %82,3'tür. Yardım istenilen kişi değişkeni ile sosyal sorun çözme becerisi alt boyutlarıyla birlikte incelendiğinde; sadece tanımlama alt boyutunda diğer/profesyonellerden yardım isteyenler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tercanlı (2011), çalışmasında aile, arkadaş ve hayatındaki özel kişiden algıladıkları desteğin problem çözme becerisini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Pawar, Kiran ve Singh (2017)'in çalışmalarında çevrelerinden destek gören bireylerin sosyal sorun çözme becerilerinde artış olduğu belirlenmiştir.

Adagide (2008), sosyal desteği olan kadınların, destek alamayanlara göre problem çözme beceri puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ulupınar (1997)'in yapmış olduğu hemşirelik eğitimi almış olmanın öğrencilerin sorun çözme becerilerine olan etkisinin incelendiği araştırmada; sorunlarını paylaşmayan kendileri çözmeye çalışan bireyler, kendilerini sorun çözmede başarısız görmektedirler, sonucuna ulaşmıştır.

Mevcut çalışmada yardım isteme durumlarında diğer boyutlarda bir etki görülmezken, yardım istedikleri kişinin profesyonel olması tanımlama alt boyutunda daha yüksek puan almalarına sebep olmuştur. Profesyonel yardım almanın soruna yaklaşım ve bakış açısını değiştirmeye olanak sağladığı düşünüldüğünde, sorunu tanımlama becerisini arttıracığı düşünülebilir.

Öneriler

- Çalışmada ortaya çıkan veriler ışığında, kadınların sosyal hayatlarında karşılaştıkları problemlerin sebepleri konusunda farkındalık çalışmaları yapılabilir ve bu sorunların çözümü konusunda gerekli eğitimler verilebilir.

- Erkeklerle yönelik olarak, kadınların yaşadıkları sosyal sorunların incelenmesi üzerinde çalışmalar yapıp gerekli eğitimler verilerek, ataerkil toplum düzeninde kadınlara yönelik ayrımcılığa dair erkekler arasında farkındalık yaratılabilir ve kadınların erkek kaynaklı toplum içinde yaşadıkları sorunların çözümü için çalışılabilir.
- Kadınların sosyal sorunlarına dair toplum odaklı yapılacak çalışmalar bu sorunların tanınmasına daha çok yardım edeceği gibi, hem kadınların sosyal sorun çözme becerilerini arttırabilir hem de bu sorunların tanınmasında toplumsal bir farkındalık yaratabilir.
- Mevcut sosyo-demografik değişkenlerin haricinde kadınların sosyal sorun çözme düzeylerine etki edebilecek farklı değişkenlerin de sınanması ve araştırmanın literatür dahilinde cevap veremeyeceği sorulara cevap aranması gerekebilir.
- Kadınların sosyal sorun çözme becerileri ve toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki incelenebilir.
- Bu çalışma, İstanbul ili sınırları içinde yaşayan kadınların sosyal sorun çözme becerilerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Aynı veya benzer çalışmalar Türkiye'nin farklı illerinde yapılabilir ve sosyal sorun çözme becerilerini etkileyen faktörlerin kültürel olarak benzerlik taşıyanları ile farklılık gösterenleri tespit edilebilir.
- İstanbul il sınırları içinde büyük bir popülasyona uygulanan bu araştırmanın aynısı veya benzer çalışmaları İstanbul ilinin çeşitli ilçelerinde incelenebilir, farklı ilçeler birbirleriyle karşılaştırılabilir ve bu bölgelerde yaşayan kadınların kendine özgü sorunları ve sorunları çözme becerileri tespit edilip, sorunların çözümü konusunda yararlı çözümler aranabilir veya sorun çözme beceri eğitimleri tertiplenebilir.

KAYNAKÇA

- Abolmaali, K., Keivan, L., Ajilchi, B. (2014). The Prediction of Social Problem-Solving Skills Based on Birth Order and Attachmant Styles. *Advances in Applied Sociology*, 4, 15-19.
- Adagide, S. (2008). *15-49 Yaş Grubu Kadınların Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Akbaş, S. (2005). *Okul Öncesi Eğitime Devam eden Altı Yaş Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Akın, A. (2007). Toplumsal Cinsiyet (Gender) Ayrımcılığı ve Sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.
- Akın, A. (2015). *Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Akpınar, H. (2014). *Yoğun Bakım Servislerinde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Sorun Çözme Eğitiminin, Hemşirelerin Stresle Başa Çıkma Tarzlarına, Tükenmişlik Düzeylerine ve Sorun Çözme Becerilerine Olan Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alpay, Ü. (2015). *Benlik Kurgularının İntihar ve Sorun Çözme Becerileriyle İlişkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Altun, H. (2008). *Feminist Kuram Doğrultusunda Bir Okuma/Sahneleme ve Bir Örnek Çalışma: Denizden Gelen Kadın*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro Anabilim Dalı, Ankara.
- Arık, İ. A. (1998). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Atkinson R., L., Atkinson, R.,C., Smith, E., E., Bem, D., J., Hoeksema, Nolen, S. (2010). *Psikolojiye Giriş*. (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Avcı, C. (2003). Cumhuriyetin Ülkemize ve Bireylere Özellikle Türk Kadınına Kazandırdıkları. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 57, 1289-1297.
- Avcı, M. (2016). *Lise Öğrencilerinin Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin Sosyometrik Statülerine Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın Aslan, İ. (2015). *Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aydın, H. (2007). *Psikiyatri Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Kişilik Özellikleri ve Stresle Baş Etme Durumları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (2009). *Sorun Çözme Becerisi İle Yaratıcılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başol, E. (2014). *Yoğun Bakım Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Otonomi Kişilik Özellikleri ve Problem Çözme Becerilerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayramoğlu, L. (2015). *Okulöncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Bedel, A., Arı, R. (2011). Kişilerarası Sorun Çözme Beceri Eğitiminin Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ergenlerin Yapıcı Problem Çözme ve Sürekli Öfke Düzeylerine Etkisi. *Pagem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 1-10.
- Bilge, F., Arslan, A. (2000). Akılcı Olmayan Düşünce Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Değerlendirmeleri. *Türk Psikolojik Dayanışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13), 7-18.
- Bilgin, A. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenlere ve Denetim Odağına Göre Problem Çözme Beceri Algıları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bingham, A. (1983). *Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi*. (F. Oğuzkan, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114.
- Bozboğa, Z. B. (2009). *Sivas Merkezinde Çalışan Ebelerin Atılganlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çam, S., Tümkaya, S. (2006). Üniversite Öğrencilerinde Kişilerarası Problem Çözme. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 119-132.
- Çandarlıoğlu, G. (2003). *İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı: İstanbul.
- Çetin, Ş. (2013). Probleme Dayalı Öğrenme. Filiz, S. (Ed.), (2013). *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* içinde (s. 235). Ankara: Pagem Akademi.

- Çitçi, O. (1982). *Kadın Sorunu ve Türkiye’de Kamu Görevlisi Kadınlar*. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü: Ankara.
- Çoban, A. (2005). *Örgüt Kültürü ve Toplumsal Cinsiyet Analizi: Türk Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Danış, M., Z., Kara, H., Z. (2016). Sosyal Hizmette Problem Çözme Yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 45, 1-10.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.
- Dikici, E. (2016). Feminizmin Üç Ana Akımı: Liberal, Marxist ve Radikal Feminizm Teorileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 43, 523-532.
- Dökmen Yaşın, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi
- Duman, B. (2009). *Neden Beyin Temelli Öğrenme*. Ankara: Pagem Akademi.
- Duran, N. (2015). *Sağlık Çalışanlarının Sosyal Sorun Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duyan, V., Gelbal, S. (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 19 (1), 7-28.
- Dündar, S. (2008). Polislerin Umutsuzluk Düzeyi İle Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 77-92.
- Dündar, S. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 139-150.
- D’Zurilla, T. J., Maydeu-Olivares, A. M., Kant, G. L. (1998). Age and Gender Differences in Social Problem-Solving Ability. *Personality and Individual Differences*, 25, 241-252.
- D’Zurilla, T. J., Nezu, A. M., Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: theory and assessment. Chang, E. C., D’Zurilla, T. J., Sanna L. J. (ed.), *Social Problem Solving: Theory and Assessment* içinde (s. 11-27). Washington: American Psychological Association.
- Ecevit, Y. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç. Ecevit, Y. (ed.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* içinde (s. 2-31). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Elliot, T., R., Richard, M., S. (2003). Social Problem- Solving Abilities And Distress Among Family Members Assuming A Caregiving Role. *British Journal Of Health Psychological Society*, 8, 149-163

- Erden, M., Akman, Y. (1998). *Eğitim Psikolojisi/ Gelişim- Öğrenme- Öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Erzeybek, B. (2015). *Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Erzincanlı, S. (2010). *Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eskin, M. (2009). *Sorun Çözme Terapisi*. Ankara: Hyb Yayınları.
- Gelbal, S. (1991). Problem Çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 167-173.
- Gelgeç Bakacak, A. (2009). Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 44, 627-638.
- Güldü, Ö., Ersoy-Kart, M. (2009). Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Siyasal Tutumları: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 97-116.
- Güler, B. İ. (2017). *Eylem Kimlikleme Düzeyinin Yordanmasında Akademik Erteleme, Sosyal Sorun Çözme, Bilişsel Esneklik ve Dürtüsellik Rolü*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, A. (2012). Tarihî Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 129-148.
- Gündüz, B. (2015). *Travmatik Yaşam Olayları ve Sorun Çözme Becerilerinin İntihar Davranışı İle İlişkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın
- İstatistiklerle Kadın, 2016. (2017, Mart). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 24643. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643>. Erişim tarihi: 11.11.2017.
- İstanbul'un Tarihi ve Kültürel Değerleri*. <http://www.istanbul.gov.tr/Files/ebulten/2016-8/iceriktarih.html>. Erişim tarihi: 01.09.2017.
- İşmen, E. (2001). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 111-124.
- Kadılar, E. (2012). *Üç Kuşak Kadının Cinsiyet Rollerini*. İstanbul: Kum Saati

- Kalaycı, Ş. (2014). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2002). *Türkiye’de Hizmet Öncesi Öğretmenlerin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Alguları Üzerine Bir İnceleme*. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Geliştirilmiş 11. Baskı, Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri
- Karataş, M. (2013). *Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı’nda Çalışan Polis Teşkilatı Mensuplarında Öz Denetim ve Sosyal Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, E. (2005). *Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin ve Etkileyen Bazı Faktörlerin Belirlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Keleş, S. (2008). *Erken Çocuklukta Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçüm Aracının Uygulanması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kelleci, M. (2003). *Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Kadınların Sorun Çözme Becerilerini Geliştirmenin Depresif Semptomlara Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kelleci, M., Gölbaşı, Z. (2004). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8 (2), 1-8.
- Kıran, H. (2012). *Adam Öldürme Suçundan Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Kadınların Öfke Tarzları, Problem Çözme Becerileri ve Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, S. Ç., (2015). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sorun Çözme Becerileri Üzerinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay, D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat
- Morgan, C. (2013). *Psikolojiye Giriş*. (S. Karakaş, R. Eski, Çev.). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak (Psikolojiye Giriş)*. (H. B. Ayvaşık, M. Sayıl, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Nazlı, S. (2013). *Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Nezu, A. M., Nezu, C. M., D’Zurilla, T. J. (2012). *Problem Solving Therapy a Treatment Manual*. New York: Springer
- Online İstatistik. *Kruskal Wallis Nedir*. Erişim Tarihi: 20.12.2017, <https://www.onlineistatistik.com/single-post/2016/12/11/Kruskal-Wallis-Testi-Nedir-Neden-Uygulanir-ve-Nerelerde-Kullanilir>.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişilerarası Sorun Çözme Becerileri ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın
- Özbey, O. (2012). Kadına Yönelik Şiddet-Şiddetin Temelleri. *Hukuk Gündemi*, 1, 37-39.
- Özbudun, S., Şafak, B., Altunek, N. S. (2007). *Antropoloji Kuramlar/Kuramcılar*. Ankara: Dipnot
- Özüerman, T.(2012). Önsöz (I) .V. Tecim, Ç. Tarhan, C. Aydın (Ed.), *Uluslararası Kadın Konferansı, Kadın Olmak Farkındalık ve Özgürleşme bildiriler kitabı* içinde (s.i).İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi
- Pakkal, Umut, F. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Alan Ergenlerin, Sosyal Benlik Değerlerinin Problem Çözme Becerisine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Pawar, S., Kiran, M., Singh, A. R. (2017). Social Problem Solving and Self Esteem Among Individuals With Alcohol Dependence Syndrome. *Indian Journal of Psychiatric Social Work*, 8(2), ePub. <http://dx.doi.org/10.29120/IJPSW.2017.v8.i2.32>
- Polat, H. (2013). *Hemşirelerin Problem Çözme Becerileri ve Atılacakları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın.
- Sağ, V. (2001). Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kadını ve Atatürk. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 9-23.
- Sarıca, E. (2013). *Ebeveynlerin Sosyal Sorun Çözme Yönelimi İle Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya
- Sayer, H. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı*. (Uzmanlık Tezi). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. (Y. Aslay, Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Pagem Akademi.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Serin, O., Serin Bulut, N., Saygılı, G. (2010). İlköğretim Düzeyindeki Çocuklar İçin Problem Çözme Envanterinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 446-458.
- Sezen, G., Paliç, G. (2012). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisi Algılarının Belirlenmesi. *Dünyadaki Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 89-95.
- Siyez, D. M., Esen, E., Soylu, Y., Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63
- Stevens, M. (1998). *Sorun Çözümleme*. İstanbul: Tima.
- Sungur, N. (1988). *Yaratıcı Sorun Çözme Programının Etkililiği –Eyt Öğrencilerine İlişkin Bir Deneme-*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Sungur, N. (2001). *Yaratıcı Okul Düşünen Sınıflar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Temel, V., Ayan, V. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17 (29), 70-76.
- Tercanlı, N. (2011). *Hemşirelerin Algıladıkları Sosyal Destek İle Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Terzi, Ş. (2003). Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası Problem Çözme Beceri Algıları. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 221-232.
- Tezel, A., Arslan, S., Topal, M., Aydoğan, Ö. Koç, Ç. Şenlik, M. (2009). *Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi*. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12 (4), 1-10.
- Thornton, S. (1998). *Çocuklar Problem Çözüyor*. (Ö. Kumrular, Çev.) İstanbul: Gendaş Yayınları.
- Turan, N. (2009). *Sosyal Kişisel Çalışma- Birey ve Aile İçin Sosyal Hizmet*. Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Türk Dil Kurumu. Erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim tarihi: 01.09.2017.

- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2015. *Hacettepe Üniversitesi*. Erişim adresi: <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>. Erişim tarihi: 15.09.2017.
- Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması 2017. *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi, Kadir Has Üniversitesi*. Erişim adresi: <http://www.khas.edu.tr/uploads/pdf-doc-vb/TCKAA-7MART2017.pdf>. Erişim tarihi: 15.12.2017.
- Ulupınar, S. (1997). *Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Vasilevskaia, T. (2010). *Social Problem Solving as a Moderator in the Relationship Between Pregnancy-Specific Stressors and Depressive Symptoms*. (Ph.D. Dissertation). Drexel University/Department of Psychology, Philadelphia.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56.
- Yavuzer, H. S. (1994). *Yaratıcılık*. (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Yıldız, S. A. (2006). Ebeveynin Sorun Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24, 231-244.
- Yılmaz, E., Karaca, F., Yılmaz, E. (2009). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 38-48
- Yörük, E. (2017). *Panik Bozukluğu Tanısı Almış Hastalarda Semptom Şiddeti, Sosyal İşlevsellik ve Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yüksek Lisans Programında yürüttüğüm tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Sunulan anket, kadınlar üzerinde bugüne kadar yapılan bilimsel çalışmalara katkı sağlaması amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekteki her sorunun cevabı araştırma için önem taşımaktadır. Vereceğiniz yanıtlar sadece bilimsel veri amacıyla kullanılacaktır. Ankette yer alan hiçbir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Yapılan bilimsel çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz cevaplara bağlıdır. Katılarınız için teşekkür ederim.

1. Yaşınız	18–25 ( )	26–35 ( )	36–45 ( )	46– 60 ( )	60+ ( )	
2.Yaşamınızın büyük bölümünü geçirdiğiniz yer?	Köy ( )	Kasaba ( )	Şehir ( )	Büyükşehir ( )		
3. Medeni Durumunuz	Evli ( )	Bekar ( )	Boşanmış ( )	Eşi ölmüş ( )		
4. Kaç çocuğunuz Var	Yok ( )	1 ( )	2-3 ( )	4+ ( )		
5. Evinizde kimlerle yaşamaktasınız?	Yalnız ( )	Arkadaş / Akraba ( )	Eş ve/veya Çocuklar ( )	Anne – Baba ( )		
6. Eğitim Durumunuz	Okur-yazar (diploma yok) ( )	İlköğretim ( )	Lise ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )	Lisans üstü ( )
7. Çalışıyor musunuz?	Hayır ( )	Emekli ( )	Evet ( )			
8. Gelir durumunuz?	500-2000 ( )	2001-4500 ( )	4501- 6000 ( )	6001+		
9.Çözemediğinizi düşündüğünüz bir sorunla karşılaştığınızda kimden yardım alırsınız?	Eş/sevgili ( )	Ebeveyn ( )	Arkadaş ( )	Kendim hallederim ( )	Diğer/ Profesyonel destek alırım ( )	

EK 2: Sosyal Sorun Çözme Envanteri

Aşağıda günlük yaşamda sorunlarla karşılaştıklarında insanların düşünebileceği, hissedebileceği ve davranabileceği kimi ifadeler yer almaktadır. Sizin ya da sevdiklerinizin mutluluğunu büyük ölçüde etkileyebilecek sağlık, aile üyeleriyle çatışma, okul ya da işteki performansınızla ilgili önemli sorunlardan söz ediyoruz. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizin için aşağıda belirtilen rakamlardan en doğru olduğuna inandığınız rakamı seçiniz. İfade edilen durumlarla karşılaştığınızda genellikle ne düşündüğünüzü, ne hissettiğinizi ve nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak, uygun seçeneği rakamların yanındaki parantez içine yazınız.

No	Seç	0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru 2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru 4 = Benim için kesinlikle doğru
1	( )	Bir sorunu kısa sürede ve pek fazla çaba harcamadan çözemediğimde, aptal ya da yetersiz olduğumu düşünme eğilimindeyim.
2	( )	Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında sahip olduğum tüm bilgileri incelemek ve neyin en uygun veya önemli olduğuna karar vermeye çalışmaktır.
3	( )	Sorunlarımı çözmek için çaba harcamak yerine, onlar hakkında endişelenerek daha fazla zaman harcarım.
4	( )	Çözmem gereken önemli bir sorunum olduğunda, genellikle kendimi tehdit edilmiş hisseder ve korkarım.
5	( )	Karar verirken, genellikle farklı seçenekleri yeteri kadar dikkatli bir şekilde değerlendirmem ve karşılaştırmam.
6	( )	Bir sorunum olduğunda, bunun bir çözümü olduğundan sıklıkla kuşku duyarım.
7	( )	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar verirken, her bir seçeneğin diğer insanların morali üzerindeki olası etkisini dikkate almada genellikle başarısız olurum.

No	Seç	<p>0 = Benim için kesinlikle doğru değil</p> <p>1 = Benim için çok az doğru</p> <p>2 = Benim için orta düzeyde doğru</p> <p>3 = Benim için oldukça doğru</p> <p>4 = Benim için kesinlikle doğru</p>
8	( )	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, çoğunlukla bir dizi olası çözüm üzerinde düşünür ve daha iyi bir çözüm için farklı çözümleri bütünleştirmeye çalışırım.
9	( )	Önemli bir karar vermem gerektiğinde genellikle kendimi sınırlı hissederim ve kendimden emin değilimdir.
10	( )	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, genellikle ısrar eder ve kolayca vazgeçmezsem, en sonunda iyi bir çözüm bulabileceğimi düşünürüm.
11	( )	Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde genellikle akla gelen ilk fikre göre hareket ederim.
12	( )	Bir sorunum olduğunda, genellikle bunun bir çözümü olduğuna inanırım.
13	( )	Büyük, karmaşık bir sorunla karşılaştığımda, genellikle onu bir kerede çözebileceğim daha küçük sorunlara bölmek için çaba harcarım.
14	( )	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, ortaya çıkan sonuçla, çözüme karar verdiğimde öngördüğüm sonucu karşılaştırmak için genellikle zaman harcamam.
15	( )	Sorunları kendim çözmeye çalışmadan önce, genellikle kendiliğinden çözülüp çözülmeyeceğini görmek için beklerim.
16	( )	Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri durumu analiz etmek ve beni isteğimden alıkoyan engelleri belirlemeye çalışmaktır.
17	( )	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, çok öfkelenir ve hüsrana uğrarım.
18	( )	Zor bir sorunla karşılaştığımda, ne kadar sıkı çalışırsam çalışayım, onu kendi kendime çözebileceğimden sıklıkla şüphe duyarım.
19	( )	Soruna ilişkin çözümlerimi uyguladıktan sonra, sonuçlarımdan genellikle memnun olurum.

No	Seç	<p style="text-align: center;">0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru 2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru 4 = Benim için kesinlikle doğru</p>
20	( )	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun çözülmesi gereken daha önemli bir başka sorundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemeye çalışırım.
21	( )	Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle mümkün olduğu kadar onu çözmeye çalışmayı sonraya ertelerim.
22	( )	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, sonuçların tümünü değerlendirmek için genellikle zaman harcamam.
23	( )	Yaşamımdaki sorunlarla uğraşmaktan kaçınmak için genellikle yolumu değiştiririm.
24	( )	Zor sorunlar beni altüst eder.
25	( )	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalışırken, her bir eylem seçeneğini gerçekleştirmenin genel sonuçlarını tahmin etmeye çalışırım.
26	( )	Onlardan kaçınmaya çalışmak yerine, genellikle sorunlarımla doğrudan yüzleşirim.
27	( )	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla yaratıcı olmaya ve orijinal ya da geleneksel olmayan çözümler bulmaya çalışırım.
28	( )	Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde, genellikle akla gelen ilk iyi fikirle yola çıkarım.
29	( )	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, genellikle bir dizi olası çözüm düşünür, sonra da bunların üzerinden gider, daha iyi bir çözüm oluşturmak için farklı çözümlerin bu duruma nasıl aktarılabilirliğini düşünürüm.
30	( )	Bir sorun için olası çözümler düşünmeye çalıştığımda, genellikle çok fazla seçenek üretemem.
31	( )	Sorunlarla yüzleşmek ve onlarla uğraşmaya zorlanmak yerine genellikle kaçınmayı tercih ederim.

No	Seç	<p>0 = Benim için kesinlikle doğru değil</p> <p>1 = Benim için çok az doğru</p> <p>2 = Benim için orta düzeyde doğru</p> <p>3 = Benim için oldukça doğru</p> <p>4 = Benim için kesinlikle doğru</p>
32	( )	Karar verirken, genellikle her bir olası eylemin kısa vadeli sonuçlarını değil aynı zamanda uzun vadeli sonuçlarını da dikkate alırım.
33	( )	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle neyin doğru neyin yanlış gittiğini analiz etmeye çalışırım.
34	( )	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, sorunu ele almak için, genellikle mümkün olduğu ölçüde farklı seçenekler düşünmeye çalışırım.
35	( )	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle duygularımı inceler ve onların daha iyiye doğru ne kadar değiştiklerini değerlendiririm.
36	( )	Bir soruna çözüm getirmeden önce başarı şansımı artırmak için sıklıkla bulduğum çözümü uygular ya da prova ederim.
37	( )	Zor bir sorunla karşılaştığımda, yeteri kadar sıkı çalışırsam, genellikle bu sorunu kendi kendime çözebileceğime inanırım.
38	( )	Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında mümkün olduğu kadar çok veri toplamaktır.
39	( )	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, sıklıkla bu sorunun daha büyük, daha önemli bir sorunun parçası olup olmadığını anlamaya çalışırım.
40	( )	Sorunları çözmeyi genellikle bir şey yapabilmek için çok geç olana kadar ertelerim.
41	( )	Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun benim ya da sevdiğilerimin iyiliği için ne kadar önemli olduğunu belirlemek üzere durumu değerlendiririm.
42	( )	Sorunlarımdan kaçmak için harcadığım zamanın onları çözmek için harcadığım zamandan daha fazla olduğunu düşünüyorum.
43	( )	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla kendimi açıkça düşünemeyecek kadar altüst hissederim.

No	Seç	<p>0 = Benim için kesinlikle doğru değil</p> <p>1 = Benim için çok az doğru</p> <p>2 = Benim için orta düzeyde doğru</p> <p>3 = Benim için oldukça doğru</p> <p>4 = Benim için kesinlikle doğru</p>
44	( )	Bir sorun için çözüm düşünmeye başlamadan önce, genellikle tam olarak neyi başarmak istediğimi açık hale getiren spesifik bir amaç oluştururum.
45	( )	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin artı ve eksilerini değerlendirmek için zaman ayırmam.
46	( )	Bir sorun için bulduğum çözümün sonucu tatmin edici değilse, genellikle neyin yanlış gittiğini bulmaya çalışır ve ardından yeniden denerim.
47	( )	Zor bir sorun üzerinde çalıştığımda, öylesine altüst olurum ki, sıklıkla kendimi şaşkın ve akli karışmış hissederim.
48	( )	Yaşamımdaki sorunları çözmek zorunda olmaktan nefret ediyorum.
49	( )	Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle durumun daha iyiye doğru değişip değişmediğini mümkün olduğu ölçüde dikkatli bir şekilde değerlendirmeye çalışırım.
50	( )	Sorunları çözerken, genellikle serinkanlı, sakin ve kendine hakim kalabilirim.
51	( )	Bir sorunum olduğunda, genellikle onu bir sorun olarak değil de, olumlu yönde yararlanılacak, bir fırsat olarak görmeye çalışırım.
52	( )	Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, genellikle aklıma daha başka bir fikir gelmeyinceye kadar olabildiğince çok alternatif çözümler düşünürüm.
53	( )	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin sonuçlarını tartmaya ve birbirleriyle karşılaştırmaya çalışırım.
54	( )	Çözmem gereken önemli bir sorunum olduğunda, sıklıkla bunalır ve hareket edemeyecek hale gelirim.
55	( )	Sorunlara ilişkin çözümlerim, genellikle sorun çözme amaçlarıma ulaşmada başarılıdır.

No	Seç	<p>0 = Benim için kesinlikle doğru değil</p> <p>1 = Benim için çok az doğru</p> <p>2 = Benim için orta düzeyde doğru</p> <p>3 = Benim için oldukça doğru</p> <p>4 = Benim için kesinlikle doğru</p>
56	( )	Zor bir sorunla karşılaştığımda, genellikle sorundan kaçınmaya ya da onu çözmek için bir başkasından yardım almaya çalışırım.
57	( )	Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir alternatif eylemin kişisel duygularım üzerindeki etkisini değerlendiririm.
58	( )	Çözmek gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri çevremdeki hangi dışsal etmenlerin soruna katkı verebileceğini incelemektir.
59	( )	Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle kendimi buna neden olmakla suçlarım.
60	( )	Karar verirken, genellikle her bir seçeneğin sonuçları hakkında çok fazla düşünmeksizin duygularımla hareket ederim.
61	( )	Karar verirken, seçenekleri değerlendirmek ve karşılaştırmak için genellikle sistematik bir yöntem kullanırım.
62	( )	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, amacımın ne olduğunu her zaman aklımda tutmaya çalışırım.
63	( )	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım başarısız olunca, genellikle vazgeçmem gerektiğini ve yardım aramam gerektiğini düşünürüm.
64	( )	Olumsuz duygulara sahip olduğumda, bu duygulara neden olabilecek sorunu bulmaya çalışmak yerine, o ruh halimi sürdürmeye eğilimim vardır.
65	( )	Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, soruna mümkün olduğu kadar farklı açılardan yaklaşmaya çalışırım.
66	( )	Bir sorunu anlamakta güçlük çektiğimde, genellikle onu açığa kavuşturmaya yardımcı olacak daha spesifik ve somut bilgi elde etmeye çalışırım.
67	( )	Bir sorunum olduğunda, sorunu başarılı bir şekilde çözememem durumunda yaşayacağım zarar ve kayıp üzerinde durma eğilimim vardır.

No	Seç	0 = Benim için kesinlikle doğru değil 1 = Benim için çok az doğru 2 = Benim için orta düzeyde doğru 3 = Benim için oldukça doğru 4 = Benim için kesinlikle doğru
68	( )	Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, cesareti kırılmış ve depresif hissetme eğilimim vardır.
69	( )	Uyguladığım bir çözüm, sorunumu tatmin edici bir şekilde çözemediğinde, bunun neden işe yaramadığını incelemek için zaman ayırmam.
70	( )	İş karar vermeye geldiğinde, fazla düşünmeden hareket ettiğimi düşünüyorum.